

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

Anadolu İmam Hatip Lisesi

11

PEYGAMBERİMİZ'DEN HAYAT ÖLÇÜLERİ

Kırk Hadis

ETKİNLİKLERİ/YARIŞMALARI

Danışman

Nazif YILMAZ

Yayın Koordinatörü

Mehmet Nezir GÜL

Yayına Hazırlayanlar

Hasan ÖZARSLAN

Lokman AK

Mehmet Murat KARAKAYA

Ali Kemal ACAR

Mustafa YILDIZ

Hale KARABULUT

Ahmet POLAT

Sevde HIZLI

Tasarım ve Uygulama

Faize KOPAN

Mustafa YILDIZ

Hanife KOYUTÜRK

Öznur ÖZDEMİR

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

11

**PEYGAMBERİMİZ'DEN HAYAT ÖLÇÜLERİ
-KIRK HADİS-**

Prof. Dr. M. Yaşar KANDEMİR
Prof. Dr. İsmail Lütfi ÇAKAN
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK

Ankara-2016

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ»

“(Resûlüm!) De ki: ‘Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.’ Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”*

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HADİS ÖĞRENEN VE ÖĞRETENLERE DUASI

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«نَصَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا شَيْئاً، فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ
فَرُبَّ مُبَلِّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ».

(Abdullah) İbni Mes'ûd radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bizden bir şey işitip, onu aynen işittiği gibi başkalarına ulaştırın kimsenin Allah yüzünü ağartсын. Kendisine bilgi ulaştırılan nice insan vardır ki, o bilgiyi, bizzat işiten kimseden daha iyi anlar ve korur.”**

* Âl-i İmran suresi, 31. ayet.

** Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No: 1392 (Tirmizî, İlim 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İlim 10; İbni Mâce, Mukaddime 18; Menâsik 76)

İÇİNDEKİLER

1. Hadis: Tevbe	8
2. Hadis: Alışveriş Ahlakı	10
3. Hadis: İman, İslam ve İhsan	12
4. Hadis: Hayırlı Mümin	16
5. Hadis: Cennet ve Cehennem Yolu	18
6. Hadis: Din Kolaylıktır	20
7. Hadis: Hayrın Öncüleri	22
8. Hadis: İyiliği Emretmek, Kötülükten Sakındırmak	24
9. Hadis: Ana Babaya İyi Davranmak	26
10. Hadis: Akrabayı Koruyup Gözetmek	28
11. Hadis: İyi ve Kötü Arkadaş	30
12. Hadis: Arkadaş Seçimi	32
13. Hadis: Her Nimet Bir İmtihandır.....	34
14. Hadis: Allah'ın Rahmeti Geniştir	36
15. Hadis: Arşın Gölgesindeki Yedi Sınıf	38
16. Hadis: Kanaatkârlık	42
17. Hadis: Sadaka Artan Bir Hazinedir	44
18. Hadis: Cimrilik Kötü Bir Huydur	46
19. Hadis: Ölümü Hatırlamak	48
20. Hadis: En Güzel Örnek	50
21. Hadis: Güzel Ahlak	52
22. Hadis: Nazik Olmak	54
23. Hadis: Cennet Yolcuları	56
24. Hadis: Cennetin Anahtarı: Cömertlik	58
25. Hadis: Güzel Söz Sadakadır	60
26. Hadis: Üç Değerli Amel	62
27. Hadis: Birbirimizi Sevmek İmanımızı Güçlendirir	64
28. Hadis: İstircâ': Allah'tan Geldik ve O'na Döneceğiz	66
29. Hadis: Kulluğun Zirvesi	68
30. Hadis: Nafle İbadetin Değeri	70
31. Hadis: Geceyi İbadetle Süslemek	72
32. Hadis: Orucun Bizi Tutması	74
33. Hadis: İlim Yolcusunun Değeri	76
34. Hadis: Peygamberimiz'e Salâvat Getirmek	78
35. Hadis: Allah'ı Anmak: Zikir	80
36. Hadis: Peygamberimiz'in Dilinden Dualar	82
37. Hadis: Beddua Etmenin Yasaklanması	84
38. Hadis: Müslümanın Derdi Bizim Derdimizdir.....	86
39. Hadis: Müslüman Müslümana Zarar Veremez	88
40. Hadis: Davete İcabet	90

AÇIKLAMA VE TEŞEKKÜR

Peygamberimiz'den Hayat Ölçüleri: Kırk Hadis Kitapçığı, Anadolu imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokullarında öğrenim gören öğrencilerimize İslam'ın temel kaynaklarından olan hadis ve sünnetin önemini kavratmak, hadis metinlerini okuma ve anlama yeteneği kazandırarak güncel olaylar ışığında hadisleri doğru yorumlamalarına yardımcı olmak, onlara ahlâkî değerleri kazandırmak ve bu değerlerin oluşmasında hadislerin rolünü fark ettirmek; mesleki bilgi, beceri ve yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlayarak özgüven kazandırmak, okullarımızdaki benzer çalışmaları daha sistematik hâle getirmek ve uygulama birlikteliği sağlamak amacıyla gönüllü öğrencilerimizin katılacağı "Peygamberimiz'den Hayat Ölçüleri: Kırk Hadis Etkinlikleri ve Yarışmaları" için hazırlanmıştır.

Kitapçık, Erkam Yayınları tarafından 8 cilt olarak yayımlanmış bulunan "Riyâzü's-Sâlihîn: Peygamberimiz'den Hayat Ölçüleri" (Tercüme ve Şerh, İstanbul; 2001) isimli eserden seçilen hadisler, anlamları ve hadisten öğrendiklerimiz bölümlerinin -bazı kısaltma ve eklemeler yapılarak- alınan metinlerini içermektedir. Lütufkâr davranışlarından dolayı kıymetli müelliflere ve yayınevine çok teşekkür ederiz.

1. HADİS

TEVBE

عَنِ الْأَعْرَبِيِّ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ »

Hadisin Türkçesi

Eğâr İbni Yesâr radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Allah’a tevbe edip ondan af dileyiniz. Zira ben ona günde yüz defa tevbe ederim.”¹

Açıklamalar

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem tevbe ve istiğfâr edilmesini tavsiye ederken “Ey insanlar” hitabıyla herkesi, her mümini hedef aldığına göre, mânevî durumu ne olursa olsun, bütün insanlar Cenâb-ı Hak’tan bağışlanma dilemelidir. Çünkü hiçbir varlık ona karşı yapması gereken gö-

1 Riyâzü’s-Sâlihîn, Hadis No: 15 (Müslim, Zikir 42. Ayrıca Ebû Dâvûd, Vitir 26; İbni Mâce, Edeb 57)

Açıklamalar

revlerini ve kulluk borcunu lâyıkiyla yapamaz. Yapamayınca da ondan kusurları sebebiyle af ve mağfîret dilemesi bir kulluk görevi olur. Tevbe ve istiğfâr insanın kendisini ve kusurlarını, Rabbini ve onun yüceliğini tanıması, Rabbine muhtaç olduğunu itiraf etmesi ve böylece mânen yükselmeyi arzu etmesi anlamına gelmektedir. Abdullah İbni Ömer Hz. Peygamber'in bir mecliste yüz defa:

“Rabbiğfir-lî ve tûb aleyye, inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm: Yâ Rabbî! Beni bağışla; tevbemi kabul buyur. Şüphesiz sen tevbeleri kabul eden merhamet sahibisin” dediğini, kendilerinin de bunu saydıklarını söylemektedir. Bu ve benzeri hadisler, Ümmet-i Muhammed'in tevbe etmekle görevli olduğunu, itiraz edilemez örneğimiz Hz. Peygamber'in tatbikatı ile göstermektedir. Hiç kimse Peygamber'den daha üstün bir mevkide bulunmadığına göre, herkesin tevbeye ihtiyacı vardır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. İnsan hergün kendini hesaba çekmeli, yaptığı hataları ve günahları bulmaya çalışmalıdır. Sonra da bu günahları düşünerek Allah Teâlâ'ya yönelmeli ve ondan kendisini bağışlamasını dilemelidir.
2. Peygamber Efendimiz günah işlemekten korunduğu ve gelmiş geçmiş bütün kusurları bağışlandığı halde günde yetmiş defadan fazla tevbe ederse, biz günahkarların hergün en az onun kadar tevbe etmemiz gerekir.
3. Tevbe Müslümanın yenilenme ve temizlenme imkânıdır. Kullar için büyük bir nimettir. Son nefese ve kıyamet koptuğu âna kadar tevbe kapısı açıktır.
4. İstiğfârın belli bir sayısı yoktur. Yetmiş ve yüz sayıları çok istiğfâr edilmesi gerektiğini belirtmek için söylenmiştir.

2. HADİS

ALIŞVERİŞ AHLAKI

عَنْ أَبِي خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 «الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا ، فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَّا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا ،
 وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِحَّتْ بَرَكَتُهُ بَيْنَهُمَا »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hâlid radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Satıcı ve alıcı (söz kesip) pazarlığı bitirdikten sonra birbirlerinden ayrılmadıkça alışverişi bozup bozmamakta serbesttirler. Eğer onların her biri karşılıklı olarak doğru söyler (mal ile paranın durumunu olduğu gibi) açıklar ise, alışverişleri bereketli olur. Yok eğer gizler ve yalan beyanda bulunurlarsa, alışverişlerinin bereketi kalmaz.”²

Açıklamalar

Alışverişte malın ve paranın durumunu olduğu gibi söylemek, varsa kusurlarını gizlememek veya yalan beyanda bulunmamak temel ilkedir. Doğru sözlülük, ticârette ve kazançta bereket vesilesidir. Aksi ise, alışve-

² Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 60 (Buhârî, Büyü' 19, 22, 44, 46; Müslim, Büyü' 47. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyü' 1; Tirmizî, Büyü' 6, 26; Nesâî, Büyü' 4, 8, 11)

Açıklamalar

rişte hayır ve bereket bırakmaz. Doğruluğun ekonomiye bu açıdan etkisi inkâr edilemez.

Hadis; kazanma ve kâr kavramına ahlâkî ve mânevî boyut getirmektedir. Demek ki kazanma sadece rakamla ifâde edilecek bir konu değildir. Onda bir de “bereket ve hayırlılık yönü” yani “meşrûiyet” tarafı vardır. Bu da dürüstlük ile sağlanabilmektedir. Yalan söyleyerek veya malın ayıbını gizleyerek, daha doğrusu karşısındakini aldatarak para kazanmak mümkün ise de bu, Müslümanca bir tavır değildir. Zira Hz. Peygamber bir başka hadis-i şerifinde “Bizi aldatan bizden değildir” buyurmuştur (bk. Müslim, İmân 164). O halde Müslümanın gerçek kazancı, bütün muamelelerinde Müslümanca yani dürüst davranmaktır. Doğru sözlülük, özellikle kul haklarıyla ilgili konularda çok daha büyük önem arz etmektedir.

“Haksız kazanç”, “kara para” gibi kavramlar, Müslümanın dürüstlük vasfına terstir. Az da kazansa Müslümana doğruluk yakışır. Çünkü bereket dürüstlüktedir. Allah’ın bereket verdiği kazanç ise, asla küçük değildir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Alışverişe konu olan malın ve paranın kusurunu açıklamak gereklidir. Gizlemek haramdır. Kusurun sonradan ortaya çıkması pazarlığın feshine (iptaline) sebeptir.
2. Yalan berekete mânidir.
3. Doğru tâcir az kâr etse de kazancının bereketini görür.

3. HADİS

İMAN, İSLAM VE İHSAN

عَنْ عَمْرِ بْنِ الْخَطَّابِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ :

«بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِمَّنَا أَحَدٌ ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ ، وَوَضَعَ كَفَيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ وَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ ، وَتُحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا . قَالَ : صَدَقْتَ . فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ ؟ قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ حَيْرِهِ وَشَرِّهِ .

قَالَ: صَدَقْتَ قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ ؟

قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ . فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ .

قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ . قَالَ : مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ ؟

قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ أَمَارَاتِهَا ؟ قَالَ:أَنْ تَلِدَ الْأُمَمَةُ رَبِّهَا ، وَأَنْ تَرَى الْخُفَاةَ

الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ . ثُمَّ انْطَلَقَ ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ،

ثُمَّ قَالَ : يَا عَمْرُ ، أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

قَالَ : فَإِنَّهُ جَبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ»

Hadisin Türkçesi

Ömer İbnü'l-Hattâb radiyallahu anh şöyle dedi: Bir gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda bulunduğumuz sırada, elbisesi beyaz mı beyaz, saçları siyah mı siyah, yoldan gelmiş bir hali olmayan ve içimizden kimsenin tanımadığı bir adam çıkageldi. Peygamber'in yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini Peygamber'in dizlerine dayadı, ellerini (kendisi) dizlerinin üstüne koydu ve:

- Ey Muhammed, bana İslâm'ı anlat! dedi.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"İslâm, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın resûlü olduğuna şehâdet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı (tastamam) vermen, ramazan orucunu (eksiksiz) tutman, yoluna güç yetirebilirsen Kâbe'yi ziyâret (hac) etmendir"** buyurdu. Adam:

- Doğru söyledin dedi. Onun hem sorup hem de tasdik etmesi tuhafımıza gitti. Adam:

- Şimdi de imanı anlat bana, dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir"** buyurdu.

Adam tekrar:

- Doğru söyledin, diye tasdik etti ve:

- Peki ihsan nedir, onu da anlat, dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"İhsan, Allah'a onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O seni mutlaka görüyor"** buyurdu.

Adam yine:

- Doğru söyledin dedi, sonra da:

- Kiyâmet ne zaman kopacak? diye sordu.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"Kendisine soru yöneltilen, bu konuda sorandan daha bilgili değildir"** cevabını verdi.

Adam:

- O halde alâmetlerini söyle, dedi.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"Annelerin, kendilerine câriye muamelesi yapacak çocuklar doğurması, yalın ayak, başıkabak, çıplak koyun çobanlarının, yüksek ve mükemmel binalarda birbirleriyle yarışmalarıdır "** buyurdu.

Adam, (sessizce) çekip gitti. Ben bir süre öylece kalakaldım. Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"Ey Ömer, soru soran kişi kimdi, biliyor musun?"** buyurdu. Ben:

- Allah ve Resûlü bilir, dedim.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **"O Cebrâil'di, size dininizi öğretmeye geldi"** buyurdu. ³

3 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No: 61(Müslim, İmân 1, 5. Ayrıca bk. Buhârî, İmân 37; Tirmizi İmân 4; Ebû Dâvûd, Sünnet 16; Nesâî, Mevâkît 6; İbni Mâce, Mukaddime, 9)

Açıklamalar

“Cibril Hadisi” diye meşhur olan ve dinimizin temel kavramları hakkında önemli tarifler ihtivâ eden bu hadis üzerinde, konuyu dağıtmayacak ve fakat merak giderecek kadar durmakta fayda görüyoruz.

Öncelikle Cebrâil aleyhisselâm’ın farklı bir şekilde gelip Hz. Peygamber’e sokulması ve sonra ismiyle hitâbetmesi, talebe gibi soru sorup hoca gibi cevapları doğrulaması oradaki Müslümanların dikkatlerini tam olarak çekmek, öğrenimlerini kolaylaştırmak içindir. Çok medeni görünüşüne rağmen bedevi Araplar gibi Hz. Peygamber’e ismiyle hitabetmesi, meleklerin, müminlerle aynı yükümlülükleri taşımadıklarını göstermektedir. Aralarındaki özel dostluktan kaynaklanmış olması da düşünülebilir.

Cebrâil aleyhisselâm’ın sırasıyla İslâm, iman, ihsân ve kıyameti sorması da Hz. Peygamber’e yönelilecek soruların temel meselelerle ilgili olması gerektiğini göstermektedir.

İslâm’ın beş şartının ve imanın altı esasının tam olarak sayılması ve kadeere imanın ayrıca vurgulanması, dindeki bütünlüğü ve en çok tartışma konusu olacak noktayı işâret anlamı taşımaktadır.

“İhsan”ın “Allah’ı görüyormuşçasına kulluk etmek” şeklinde tarif i “Müslüman kişi”nin kalitesini pek veciz olarak ortaya koymaktadır. Allah tarafından görülme, O’nu görüyormuş gibi davranmak için yeterli sayılmıştır. Bu müminde sürekli kendi kendini denetim (murâkabe) şuurunu geliştirecektir. Merkezinde ihsanın bulunduğu bir iman ve İslâm anlayışı ve hayatı ideal hayattır.

“Kıyametin ne zaman kopacağı” müşterek merak konusudur. Önceki sorulara kolaylıkla cevap veren Hz. Peygamber, bu konu sorulunca Allah’tan başka herkesin bilemeyeceği bir şeylerin olacağını da belgeleyen o tatlı cevabını veriyor:

“Kendisine soru yöneltilen (ben), bu konuda soru soran senden daha bilgili değilim.”

Hız. Peygamber “bilmiyorum” demenin ayıp olmadığını böylece biz ümmetine öğretmiş olmaktadır. Peygamberler ancak Allah’ın bildirdiği kadar gaybı bilebilirler.

Açıklamalar

Kıyametin ne zaman kopacağı kadar, alâmetlerinin de merak konusu olduğu açıktır. Bu sebeple Cebrâil'in "bari alâmetlerini söyle" diye istekte bulunması pek tabiidir. Bu suâle Hz. Peygamber, toplumun ahlâk ve ekonomik yapısındaki iki olumsuz gelişmeyi haber vermekle yetinmiştir.

Kıyâmetin bir başka alâmeti de lüks ve refâhın, dünün fakirlerini büyük ve lüks binalar yapmakta yarışa sokacak kadar artmasıdır. Dünyanın, bütün zenginliklerini insanlara sunmasıdır. Bunun anlamı, servet ve paranın yegâne değer ölçüsü hâline gelmesi değil, tüketim ve gösterişe son derece düşkünlük gösterilmesi demektir.

"Size dininizi öğretmek için gelmişti." cümlesi, yerinde soru sormanın bir çeşit öğretim anlamı taşıdığını göstermektedir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Melekler, Allah'ın dilemesiyle insan kılığına girebilir, konuşabilir, konuşmalarını insanlar da duyabilir.
2. İman, dinin esaslarını kabullenmek, İslâm ise, şer'î filleri yerine getirmektir. Binaenaleyh bu ikisi kavram olarak ayrı olmalarına rağmen, gerçekte birbirlerinden ayrı değildir.
3. Gücü yetenin kelime-i şehadeti açıkca söylemesi, Müslüman muamelesi görmesi için gereklidir.
4. İlim adamlarına ve ilim meclislerine saygı göstermek esastır.
5. Kıyametin ne zaman kopacağını Allah'tan başka kimse bilemez. Bu konudaki söylentilere ve tahminlere asla aldanmamak, kulak asma gerekir.
6. İşlerin, üstesinden gelemeyecek olanların eline geçmesi, halk arasında itaatsizliğin artması ve aile yapısının sarsılması kıyamet alâmetidir.
7. Müslümanın daima Allah'ın gözetimi (murâkabesi) altında olduğu bilinciyle yükümlülüklerini yerine getirmesi, sorumluluklarına sahip çıkması gerekmektedir.
8. İhsan ve murâkabenin iki derecesi vardır: Kulun "Allah'ı görüyor gibi" yaşaması, birinci derecedir. "Kendisini Allah'ın gördüğü şuuru-na sahip olması" ise ikinci derecedir.

4. HADİS

HAYIRLI MÜMİN

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ
 خَيْرٍ إِحْرَاصٌ عَلَى مَا يَنْقَعُكَ، وَاسْتِعْنِ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ. وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ
 فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللَّهُ، وَمَا شَاءَ
 فَعَلَ، فَإِنَّ "لَوْ" تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ».

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kuvvetli mümin, (Allah katında) zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir. (Bununla beraber) her ikisinde de hayır vardır. Sen, kendine yararlı olan şeyi elde etmeye çalış. Allah’tan yardım dile ve asla acziyet gösterme. Başına bir şey gelirse, “şöyle yapsaydım, böyle olurdu” diye hayıflanıp durma. “Allah’ın takdiri bu, O, ne dilerse yapar” de. Zira “eğer şöyle yapsaydım” sözü şeytani memnun edecek işlerin kapısını açar.”⁴

Açıklamalar

Dünya imtihan sahnesidir. İnsan da ölüm noktasına doğru hızla ilerlemektedir. Bu gidiş esnasında çok değişik etkilerle, olaylarla karşılaşacaktır. Olumlu-olumsuz bütün olaylar karşısında mümin, “Allah’a kul olma” vasfını korumakla yükümlüdür. Bunun için de önce inanış olarak sonra da bünye olarak güçlü olmak ihtiyacıdır. Müslümanlığı “mutluluk yarışı” diye yorumlayacak olursak, bu yarışta güçlü, kuvvetli, eğitilmiş, disiplinli, istekli ve şuurlu olmanın gereği kendiliğinden ortaya çıkar.

İman ve imana bağlı ibadetler mutlak hayırdır. Böyle olunca da kuvvetlisi ve zayıfıyla her Müslüman hayırlıdır. Ancak inanç, fikir, niyet, âhirete meyil ve fizik olarak kuvvetli mümin, bu açılardan zayıf olandan elbette daha

4 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No: 101 (Müslim, Kader 34. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 10)

Açıklamalar

hayırlıdır. Zira verilecek mücâhede güçlü olmayı gerektirmektedir.

Mümini güçlü kılacak her işe ve tedbire sarılmak, bu konuda Allah'tan yardım dilemek, yılmamak, acz göstermemek Peygamber Efendimiz'in hadisimizde yer alan tavsiyeleridir. Bu gayretleri etkisizliğe uğratacak, "Keşke şöyle yapsaydım, böyle yapsaydım..." gibi birtakım faydasız ve karamsar hesaplara girmemek, "Allah'ın takdiri böyleymiş" deyip teslimiyet göstermek ve yine mümin olarak kulluk çizgisinde yapması gerekenlerin peşinde olmak "kuvvetli mümin" in tavrı olarak öğütlenmektedir. Zira insan "eğer şöyle şöyle yapsaydım" gibi ihtimallere yakasını kaptırırsa, rızasızlık, kade-re karşı çıkma ve Allah'ın inkâr gibi imanla taban tabana zıt bir hale düşebilir. Bu ise sadece şeytanı sevindirir.

Başta gelen olaylardan ders almamayı değil, bu olayları imân ve rızâ çiz-gisi dışına taşıran faydasız yorumlara vesile kılmayı Peygamber Efendimiz yasaklamaktadır. Çünkü böyle bir sonuç, başa gelebilecek en büyük felâ-ket olur. Hem unutulmamalıdır ki, "Araba devrildikten sonra yol gösteren çok olur." Fakat bütün bunlar, arabanın devrilmiş olması gerçeğini deği-ş-tirmez. İmanlı ve ibadetli müminler, sıkıntılar karşısında güçlü ve dayanıklı olacakları için güçsüz ve dayanıksız kimselerden daha hayırlı ve sevimlidir-ler. Zira güçlülük kadere imandan kaynaklanır. Kader inancı Müslümanın potansiyel gücüdür. İslâm'ın ve Müslümanın dinamizmi kader inancında yatmaktadır. Nihayet "Biz Allah'tan geldik yine O'na döneceğiz." [Bakara sûresi (2), 156] teslimiyeti, mümine olaylar karşısında yıkılmama, yılmama ve çizgisini koruma gücü verecektir. O halde bu anlamda "kuvvetli mü-min" olmaya hatta mümkünse "müminlerin en kuvvetlisi" olmaya bak-mak lazımdır. Yüce Rabbimiz bizleri "kuvvetli" kılsın.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Gerçek kuvvet ve zaaf, nefisle mücâhede (mücadele) noktasında kendisini gösterir.
2. Kadere rızâ ve teslimiyet, olaylar karşısında en büyük güç kaynağıdır.
3. Geçmişe hayıflanarak, geleceği gerektiği gibi değerlendirememek zayıf insanların işidir.
4. Din ve dünyaya faydası bulunan işleri başarmak için gayret göstermek gerekmektedir.

5. HADİS

CENNET VE CEHENNEMİN YOLU

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
«حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ»

Hadisin Türkçesi

Ebû Hureyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Cehennem, nefse hoş gelen şeylerle kuşatılmış; cennet ise, nefsin istemediği şeylerle çepeçevre sarılmıştır.”⁵

Açıklamalar

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in cevâmîü'l-kelim (kısa ve öz) nitelikli beyanlarından olan bu hadîs-i şerîf, nefse karşı verilecek mücâhedenin önemini ve neticesini çok özlü ve düşündürücü bir şekilde ortaya koy-

5 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No: 102 (Buhârî, Rikak 28; Müslim, Cennet 1. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 22; Tirmizî, Cennet 21; Nesâî, Eymân 3)

Açıklamalar

maktadır. Azap yeri olan cehennem nefse hoş gelen haramlarla sarılıp süslenmiştir. Nefsin istekleri yerine getirilirse, gidilecek yer cehennemdir. Aşırı istekler (şehvetler), peşine düşenleri örümcek ağı gibi cehenneme çeker götürür. Bunların nefse hoş gelmesine aldanmamak gerekir. Çünkü arkası ateştir, azaptır.

Cennet, ebedî mutluluk yurduudur. Ona nefis açısından bakıldığı zaman, başlangıçta nefsin hiç de hoşlanmadığı ibadet, fazilet ve fedâkârlıklarla perdelendiği görülür. İnsan nefsi, bu güçlülere katlanmak istemez. Ancak gerçek mutluluk, geçici zorluklara katlanıp onları aşmaktır. İşte nefisle mücâdele bu noktada yoğunlaşmaktadır. Mücâhede de bu noktada büyük bir önem ve anlam kazanmaktadır.

Nefis kendi başına bırakılırsa, gerisini düşünmeden hoşuna giden şeylerin peşine düşer. Görünüşe aldanmamak gerektiğine de bir edibi-miz “Zehiri teneke kupayla sunmazlar” sözüyle dikkat çeker. Duyguları akıl, tecrübe ve vahyin ışığında uyarmak, ciddi ve meşrû işlere yönlendir-mek gerekmektedir. Zira gerçek ve sürekli mutluluk yani cennet böyle bir mücâhede ile kazanılabilecektir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Cennete bazı güçlülere sabrederek ulaşılır. Nefsin hoşlanmadığı şeyleri yapmak sonuçta sevinmek demektir.
2. Nefsin isteklerine karşı çıkmak, sonuçta azaptan kurtulmaktır.
3. “Mücâhede, nefsin haklarına değil, hazlarına sed çekmektir.” Bunun da sonu, nefsin cennette her istediğini kavuşması demektir.

6. HADİS

DİN KOLAYLIKTIR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
«إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ إِلَّا عَلَبُهُ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشُرُوا،
وَاسْتَعِينُوا بِالْعَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدَّلْجَةِ»

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallanu anh'dan rivayet edildiğine göre, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Din kolaylıktır. Dini aşmak isteyen kimse, ona yenik düşer. O halde, orta yolu tutunuz, en iyiyi yapmaya çalışınız, o zaman size müjdelers olsun; günün başlangıcından, sonundan ve bir miktar da geceden faydalanınız.”⁶

Açıklamalar

Din, Allah'ın, kulları için kendi katından, Cebrâil aleyhisselam aracılığıyla peygamberlerine gönderdiği, onların da insanlara tebliğ ettiği kurallar bütünüdür. Yani din, bir hayat tarzıdır. Allah'a inanan bir mümin, hayatını bu sistem içinde şekillendirir, onun kâide ve kurallarına uymak zorunda olduğunu bilir.

Bu hadis, hayatımızı kendisine uydurmak zorunda olduğumuz dinin, kolaylıktan ibaret olduğunu bildirmektedir. Bu, genel bir kâidedir. Din, zorluk üzerine değil, kolaylık üzerine bina kılınmıştır. Allah Teâlâ, “Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez.” [Bakara sûresi (2), 185] âyetinde bunu beyan buyurur. Dini zorlaştırmak, ibadet ve taatte haddi aşmak, müsamahasız davranmak daha iyi dindarlık değil, kendi nefesine eziyet etmek, başkalarını da dinden nefret ettirmektir. Çünkü bir insan ne kadar çok ibadet etse, sâlih ameller işlese, dini aşamaz ve Allah'ı da usandırmaz. Dinde hem azîmet (zorluk), hem de ruhsat (kolaylık) vardır. Azîmet

6 Riyâzül's-Sâlihîn, Hadis No: 147 (Buhârî, İmân 29. Ayrıca bk. Nesâî, İmân 28)

Açıklamalar

yolunu tutan da, ruhsatı seçen de dindardır. Her iki durumda da haddi aşmamak, ifrat ve tefrite düşmemek en doğru davranıştır.

Allah yolunda bir iş işlerken, yalnız kolaylıkla üstesinden gelebileceğimiz şeylerle mükellef olduğumuz bilinmelidir. Birbirimize yükleyeceğimiz işlerde de, güç yetirilebilecek miktarla yetinmemiz gerektiğini öğretir. Nâfile ibadetlere ve fazilet kabul edilen işlere dalanlar, kendisini helâk edercesine ileri gidenler, neticede farzları da hakkıyla yerine getiremeyecek derecede yorgun ve güçsüz düşerler. Bu sebeple Peygamberimiz din konusunda aşırı davrananlara izin vermemiş, onları ölçülü olmaya davet etmiştir.

O halde yapılacak iş, orta yolu tutmak, ölçülü olmak, ibadet ve taatte, hayırlı işlerde haddi aşmamaktır. Ancak, mükemmeli yakalamaya çalışmak müminin görevidir. Bu konudaki ölçü, sırat-ı müstakimden sapmamak, ibadetleri ve birtakım hayırlara yönelik faziletli işleri gücünün yettiği nisbette yapmak, yasaklardan ise kesinlikle uzak durmaktır. Bu şekilde hareket edenleri cennetle, kurtuluşa ermekle, dünya ve âhiret saâdetine kavuşmakla müjdelemek, dinimizin âlimlere yüklediği görevler arasındadır.

Müminler, ibadet ve tâat için, çalışıp çabalamak için bazı vakitleri iyi değerlendirmelidir. Bu hadiste üç vakit özellikle tavsiye edilmiştir: Gündüzün evveli, günün sonları ve gecenin son üçte biri. Bu vakitler, insanın en dinç olduğu anlardır. Hem ibadet, hem de çalışma için en uygun zamanlardır. Çünkü her üç vakit uyku zamanlarından sonraki uyanıklık anıdır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Dinde zorluk değil kolaylık esastır.
2. Korkutucu olmaktan çok müjdeleyici olmak gerekir.
3. Nâfile ibadetler için rahat zamanlar ve istekli olunan anlar tercih edilmelidir.
4. İbadetten maksat, Allah'ın rızasını, hoşnutluğunu kazanmaktır.
5. İbadet hayatı, az da olsa devamlı olmalıdır.

7. HADİS

HAYRIN ÖNCÜLERİ

عَنْ أَبِي عَمْرٍو جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا، وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْوَرِهِمْ شَيْءٌ ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Amr Cerîr İbni Abdullah radiyallahu anh, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir hutbe irad etti ve şöyle buyurdu, dedi:

“İslâm’da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.”

Açıklamalar

Peygamber Efendimiz (sav), huzuruna gelen her fert ve toplulukla ilgilenir, onların ihtiyaçlarını gidermeye çalışırdı. Hoşlanmadığı bir durum gördüğünde yüzünün rengi değişirdi. Sahâbe-i kirâm onun üzüntüsünü, sıkıntısını ve kederini yüzünden anlardı. Efendimiz’in sevinç hali de yüzünden anlaşılırdı.

Peygamber Efendimiz, sahâbe-i kirâmı Kur’an’la eğitiyordu. Onları müjdelemesi, sevindirmesi, ümitlendirmesi, korkutması ve uyarması hep Kur’an’la veya Kur’an’ın doğrultusunda idi. Bazı kere onlara Kur’an’dan âyetler okur, kendisinin arzu ve isteklerinin o doğrultuda olduğunu hatırlatırdı. Bu durum, aynı zamanda kendisinden sonra nasıl hareket edilmesi gerektiğinin de bir işaretiydi. Böylece Kur’an-Sünnet birlikteliğini, iç içeliğini,

Açıklamalar

ayrılmazlığını göstermiş oluyordu.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendilerinden herhangi bir şey istediğinde, sahâbiler bütün imkânlarını seferber eder, onun emrini ve arzusuna yerine getirmek için adeta yarışlardı. Onların aralarındaki yardımlaşma ve ellerinde bulunanı paylaşma duygusu, eşsiz denecek seviyede idi.

Peygamber Efendimiz, sahabenin hayırlı ve güzel işlere koşturmasını, yardımlaşmasını ve öncülük yapmasını iyi bir çığır olarak nitelendirmiştir. Allah Teâlâ da bu nitelikleri sebebiyle müminleri şöyle över:

“Zaruret içinde bulunsalar bile, onları kendilerine tercih ederler” [Haşş suresi (59), 9].

Açılan çığır iyi veya kötü olabilir. Bu çığır açan ve o çığırda yürüyenler ecir, sevap veya günah kazanırlar. Büyük bir ağırlığı yüklenip gelerek yardım çığırını açan Medinenli bir sahabiden, Peygamberimiz övgüyle bahsetmiş, onun yolunu ve izini takib ederek hayır işleyenleri de övmüştür. Fakat bu konuda en büyük fazilet, örnek ve önder olanındır. Onun açtığı yoldan giden herkesin ecrinden bir pay, o kişiye ayrılır. Fakat o çığırda yürüyenlerin sevabından da hiç bir şey eksilmez. Buna karşılık kötü bir çığır açana da büyük bir vebal vardır. O kötü çığırda yürüyen herkesin günahından bir pay, kendilerinin günahı hiç eksilmeksizin, o çığır açana yazılır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, fakir ve muhtaçlara karşı şefkatliydi.
2. Fakir ve muhtaçların ihtiyaçlarını gidermek, zengin Müslümanlar için bir vecibedir.
3. Yardımlaşma ve hayırda yarışma, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmanın ve İslâm kardeşliğinin temellerindedir.
4. Çok küçük sayılan şeylerle de olsa sadaka vermek ve hayır için malından harcamak, dinimizde teşvik edilmiştir. Büyük hayırlar, küçüklerin birikiminden oluşur.
5. Müslümanlar hayır yolunda yarışma ve Resûl-i Ekrem'in izini takip etme hususunda acele davranmalıdır.
6. İyiliğin her çeşidinde Müslümanlar örnek ve rehber olmalı, kötülükten uzak durmada da en önde bulunmalıdır.
7. Güzel bir çığır açan, ecir kazanır. Üstelik kendi izinde gidenlerin sevabına da ortak olur. Kötü çığır açan da günahkâr olur ve o yolda gidenlerin günahından hissesini alır.

8. HADİS

İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMAK

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :

« مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعْبِرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işittim dedi:

“Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanın en zayıf derecesidir.”⁸

Açıklamalar

Bu hadis, münkerin, kötülük ve fenalıkların nasıl değiştirileceği konusunda temel teşkil edici bir özelliğe sahiptir. İyiliği emir ve kötülükten nehy görevi, her Müslüman mükellefi kapsayıcı niteliktedir. İslâm âlimleri; genel anlamda, kötülükleri el ile değiştirmenin yöneticilerin, dil ile

Açıklamalar

değiştirmenin âlimlerin; kalb ile değiştirmenin de bunlara güç yetiremeyen zayıfların, avamın görevi olduğunu söylerler. Böylece, her seviyedeki Müslümana düşen bir vazifenin bulunduğu ortaya çıkmış olur. Bununla beraber, her seviyedeki insan, bunların hangisine güç yetirirse onu yerine getirir de denilmiştir.

İyiliği emir ve kötülükten nehiy vazifesi yapan kimseler, İslâm'ın tebliğ metodunu iyi bilmelidirler. Nezâket, iyi muamele, yumuşak davranış, merhametle yaklaşma gibi genel esaslar, böyle kimselerde bulunması gereken temel vasıflardır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Ma'rufu emir ve münkerden nehiy vazifesini yerine getirecek, bu vazifeyi ifâ edecek âlimler yetiştirmek ve bir topluluk oluşturmak Müslümanlar üzerine farz-ı kifâyedir.
2. Toplumdaki kötülükleri önlemede, genel anlamda el ile yani filen engel olmak yöneticilerin; dil ile yani tebliğ, öğretim, ikaz ve nasihatla engel olmak âlimlerin; kalben buğz etmek, kötülükten nefret etmek suretiyle karşı gelmek de halkın görevidir.
3. İyiliği emir ve kötülükten nehiy, İslâm ümmetinin müşterek sorumluluğudur.

9. HADİS

ANA BABAYA İYİ DAVRANMAK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
 « رَغِمَ أَنْفُهُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ، مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدَهُمَا
 أَوْ كِلَاهُمَا، فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Anne ve babasına veya onlardan birine yaşlılık günlerinde yetişip de cennete giremeyen kimse perişan olsun, perişan olsun, perişan olsun”⁹

Açıklamalar

Anne ve baba hangi yaşta bulunursa bulunsun, evlâdın onlara karşı görevlerini yapması gerekir.

Anne, baba varlıklı olabilir; evlâdının parasına puluna ihtiyaç duymayabilir. Hatta kendilerine bakan, işlerini gören hizmetkârları da bulunabilir. Bu durumda evlâda düşen görev, onların gönlünü almak; isteklerini yerine getirmektir. Çünkü paranın her şeye gücü yetmez. Sevgi dolu bir bakış, candan bir davranış, muhabbetle kucaklayış parayla alınabilecek şeyler değildir.

9 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:319 (Müslim, Birr 9, 10)

Açıklamalar

Hadisimizde hayırsız bir evladın acıklı akıbetinden söz edilmektedir. Anne ve babasının veya onlardan birinin ihtiyarlık zamanına yetişip de kendilerine evlâtlık vazifesini yapamadığı için cennete giremeyen bir zavallının acıklı sonu anlatılmaktadır. Böylesi bir kimse anne ve babasına veya onlardan birine şefkat ve merhamet göstermediği, elindeki imkânı onlarla paylaşmadığı için Allah Teâlâ'nın merhametini kaybetmiş, sonuç itibarıyla zillete ve sıkıntıya düşmeyi, perişan olup gitmeyi hak etmiştir.

Evlât çocukluk günlerinde güçsüzdü. Ne karnını doyurabilecek için parası, ne de yiyeceklerini ağzına götürebilecek idraki ve kuvveti vardı. Anne ve baba sayesinde büyüdü, gelişti, iş gücü sahibi oldu. Şimdi evlat güçlendi; fakat ilâhî takdirin gereği, bu defa anne ve baba güçsüz kaldı. Sadece güçsüz kalmadı; tıpkı o evlâdın idrakten ve anlayıştan yoksun olduğu günlerdeki gibi idrakleri zayıfladı; büsbütün çocuklaştılar.

Anne ve babası veya onlardan sadece biri bu durumda olan evlât, vaktiyle onların kendisine gösterdiği anlayışın yarısı kadar hoşgörülü olsaydı, şüphesiz ondan hem anne ve babası, hem de Allah Teâlâ razı olacaktı. Ne yazık ki evlâdın anlayışlı olmaması ve bu sebeple görevini lâyıkiyle yapmaması, ona, ayağına kadar gelmiş olan cenneti kaybettirdi.

Şayet kendisinden bahsettiğimiz kimse iyi bir evlat olsaydı, nice sıkıntılarına katlanarak kendisini yetiştirenlere vefa borcunu öder, sonra da el açıp ayet-i kerimede tavsiye edildiği üzere- şöyle niyaz ederdi:

“Rabbim! Onlar beni küçüklüğümde nasıl koruyarak büyüttülse, şimdi sen de onlara öyle merhamet et!” [İsrâ sûresi (17), 24].

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Anne ve baba hangi yaşta olursa olsun, onlara iyilik edilmelidir.
2. Yaşlandıkları zaman yardıma ve himâyeye daha çok muhtaç oldukları için onları özellikle günümüz şartlarında daima kollayıp gözetmelidir.
3. Anne ve babaya karşı gelmek, onlara fena davranmak, Cenabı Hakk'ın gazabını çekecek büyük günahlardan biridir.

10. HADİS

AKRABAYI KORUYUP GÖZETMEK

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ ، فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ »

Hadisin Türkçesi

Enes radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rızkının çoğalmasını, ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabasını kollayıp gözetsin.”¹⁰

Açıklamalar

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bu hadîs-i şerîfte belirttiğine göre, akrabayı kollayıp gözetmenin insana sağlayacağı iki önemli fayda vardır. Bu faydalardan biri rızkın artması, diğeri ömrün uzamasıdır.

Hâlbuki bildiğimize göre rızıklar da, eceller de takdir ve tâyin edilmiştir. Onların artması da azalması da mümkün değildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

10 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:321 (Buhârî, Edeb 12, Büyü` 13; Müslim, Birr 20, 21. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 45)

Açıklamalar

“Ecelleri gelince ne bir an geri kalırlar, ne de bir an ileri gidebilirler” [A`râf sûresi (7), 34].

İlk bakışta hadisimizin bu âyete ters düştüğü sanılabilir. Fakat çelişkili görülen bu durumu birkaç şekilde açıklamak mümkündür.

“Ömür uzaması”, kinayeli bir anlatım olabilir. O takdirde hadisi şöyle anlamak gerekir:

Allah Teâlâ akrabalarını görüp kollayan kimseyi bol bol ibadet etmeye, hayırlı işler yapmaya muvaffak kılar. O da ömrünü boşa geçirmez; âhirette kendisine faydalı olacak işler yapar. Ölümünden sonra insanlar onu hayırla anarlar. Böylece o kimse, yaşıyormuş gibi sevap kazanmaya devam eder. Sadaka-i câriye hadisinde sözü edilen ve öldükten sonra bile insana sevap kazandıran işleri yaparak geride herkesin faydalanacağı güzel bir ilim ve değerli kitaplar bırakabilir. Veya herkesin faydalanacağı yapılar inşâ edebilir. Böylece adı sanı kolay kolay unutulmaz, uzun yıllar hayırla anılır. Uzun bir ömre sığabilecek bu şeyleri yapmasına izin vermekle Allah Teâlâ onun ömrünü uzatmış olur. Yahut o kimse hayırlı evlatlar yetiştirebilir. O evlatlar vasıtasıyla hayırları devam eder.

Rızkın çoğalmasını, ömrün uzamasını bereket olarak kabul edenler, bunu sadaka hadisiyle açıklamaya çalışmışlardır. Bilindiği gibi sadaka malı bereketlendirmek suretiyle çoğaltır. Sıla-i rahim de bir sadaka olduğuna göre o da malı ve ömrü bereketlendirir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Akrabayı ihmâl etmemek dinî bir görevdir.
2. Allah Teâlâ akrabasını görüp gözetenlerin rızkını artırır, ömrünü uzatır. Diğer bir söyleyişle onlar:
 - * Hayatlarını Allah'a ibadetle ve O'nun hoşnut olduğu işleri yapmakla geçirirler.
 - * Zamanlarını boşa harcamazlar.
 - * Mutlu ve sağlıklı olurlar; yaşamının zevkini tadarlar.
 - * Allah onlara hayırlı evlâtlar nasip eder.
 - * Öldükten sonra bile hayırla anılırlar.

11. HADİS

İYİ VE KÖTÜ ARKADAŞ

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ الشُّوْءِ كَمَاحِلِ الْمِسْكِ ،
 وَنَافِخِ الْكَبِيرِ ، فَحَاحِلِ الْمِسْكِ ، إِذَا أَنْ يُحْدِثَكَ ، وَإِذَا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ ،
 وَإِذَا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً . وَنَافِخِ الْكَبِيرِ ، وَإِذَا أَنْ يَحْرِقَ ثِيَابَكَ ،
 وَإِذَا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا مُنْتَنَةً »

Hadisin Türkçesi

Ebû Mûsâ el-Eş'arî radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“İyi ve kötü arkadaşın örneği, güzel koku satanla körük çekenin haline benzer: Misk satan, ya sana güzel kokusundan bir miktar meccanen verir ya sen satın alırsın, ya da (hiç değilse onunla beraber olduğun sürece) güzel koku koklamış olursun. Körük çeken kimse ise, ya elbiseni yakar ya da (en azından) körüğün kötü kokusundan rahatsız olursun.”¹¹

Açıklamalar

Kişinin çevresindeki insanlardan ve gezip dolaştığı yerlerden yani çevresinden etkilenmemesi mümkün değildir. Beraberlik süresinin uzunluk veya kısalığına göre değişeceği muhakkak olan bu karşılıklı etkileşme

11 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:364 (Buhârî, Zebâih 31, Büyü' 38; Müslim, Birr 146. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 16)

Açıklamalar

durumunun asla gözardı edilmemesi gerekmektedir. Hz. Peygamber'in maksadı, hiç bir zaman ekmek parası kazanmak için demircilik yapan ya da körük çeken kimseleri kötölemek değildir. Efendimiz burada hayır ve fazilet sahipleri ile düşüp kalkmak ile kötü ve zararlı kimselerle düşüp kalkmanın insana en azından nasıl tesir edeceğini görünür bir misal ile ortaya koymak istemiştir. Netice itibariyle de iyi kimselerle arkadaşlık etmenin, en küçük faydasının, güzel koku koklamak gibi bir zevki olacağını haber vermektedir. "Ey iman edenler, Allah'a karşı saygılı olun ve sadıklarla beraber bulunun!" [Tevbe sûresi (9), 119] âyet-i kerîmesi de bu konuda çok güçlü bir uyarıda bulunmaktadır.

Kötü kimselerle düşüp kalkanlar başka hiçbir zarara uğramasalar bile, bir nevi kötü koku teneffüs etmenin rahatsızlığını hissederler. Burada da "İçinizden sadece zalimlere isabet etmeyecek (hepinizi saracak) olan fitneden sakının" [Enfal suresi (8), 25] ayeti ile "Zalimlere yakın ve yandaş olmayın, ateş size de dokunur" [Hûd suresi (11), 113] ayetlerini hatırlamak yerinde olacaktır. Hadisimizdeki körük çeken kimsenin örneği, bu noktadan bakıldığı zaman, tehlike ile yüz yüze gelme açısından oldukça anlaşılır ve dikkat çekici bir nitelik arz etmektedir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Arkadaşın iyisinin de kötüsünün de kişiye mutlaka iyi veya kötü etkisi olur.
2. İyi insanlarla beraber olan kişi, hiçbir fayda temin etmese bile, güzel koku satanın yanında bulunduğu sürece o kokudan istifade eden kişi gibi mutlu olur.
3. Kötüleri arkadaş edinenler, onlardan zarar görmediklerini zannetseler bile, en azından körük kokusundan rahatsız olanlar kadar zarar görürler.
4. Maddî-mânevî iyilik ve güzelliklere kavuşmak için fazilet sahipleriyle bir arada olmak gereklidir.

12. HADİS

ARKADAŞ SEÇİMİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
 « النَّاسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي
 الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَهُوا. وَالْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا اتَّخَلَفَ ، وَمَا
 تَتَاكَرَّ مِنْهَا ، اِخْتَلَفَ »

Hadisin Türkçesi

Ebü Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlar, altın ve gümüş madenleri gibidir. İslâm öncesi dönemde hayırlı olanlar, İslâm döneminde de İslâm’ı kavramak kaydıyla hayırlıdır. Ruhlar, askerî birlikler gibidir. Birbirleriyle tanışan ruhlar, birbirleriyle kaynaşır, tanışmayanlar da ayrılığa düşerler.”¹²

Açıklamalar

İnsanların madenlere benzetilmesinden maksat, onlardaki kabiliyetlerin farklılığına ve insanoğlunun eğitim-öğretimle yani işlenmekle daha da gelişeceklerine işaret etmektir. İslam öncesi Câhiliye Dönemi'nde hayırlı olanlar, İslâm’ı kavramaları halinde İslam döneminde de hayırlılıklarını devam ettirirler. Yani ahlâkî bakımdan Câhiliyede üstün sayılanlar, İslâmî anlayış ve kavrayışa sahip olmaları halinde Müslüman olarak da ahlâkî üstünlüklerini devam ettirirler. İman, onların değerlerine yeni değerler katar, zenginleştirir, o yöndeki kabiliyetlerini geliştirir.

Bir başka ifade ile Câhiliye Dönemi'nde iyi olabilenler, iyilikler nizamı demek olan İslâm'da, İslâmî bakış açısını idrak ettikleri takdirde iyi olmaya devam ederler. Zira onlar zaten iyiliklere yatkın kimselerdir. Yok-

12 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:372 (Buhârî, Enbiyâ 2 (Sadece ruhlar ile ilgili kısım Hz. Âişe'den rivayet edilmiştir.); Müslim, Birr 159, 160. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 16)

Açıklamalar

sa İslâm'ın tasvip etmediği câhilî ahlâk ilkelerini İslâm'a taşıyarak onları o dönemde de yaşama şans ve hakları asla söz konusu değildir. Câhilî değerlerle İslâmî değerlerin aynı şeyler olduğu anlaşılmalıdır. Burada iyilik ve güzelliklere meyilli olan insanların her dönemde bu meyillerini geliştirebilecekleri ve onun faydasını görebilecekleri üzerinde durulmaktadır.

Belli ölçülere göre bölüklere ayrılmış askerî birliklere benzeyen ruhların birbirleriyle tanışmış olanları, dünyada da uyum içinde yaşarlar. Ruhlar dünyasında aynı özelliklere sahip olmadıkları için tanışmamış olanlar ise, dünyada birbiriyle kaynaşamazlar. Birbirlerine asla ısınmazlar. Bu, birbirine ısınan veya nefret eden insanların, farklı mizaçtaki insanların farklı davranışları benimsemelerinin, farklı gruplar oluşturmalarının, insan yapısındaki bazı özelliklerden ileri geldiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Hayır ve fazilet sahipleriyle beraber olmayı sevenlerin, yapı olarak iyiliklere, onlardan kaçanların ise kötülüğe meyilli oldukları ortaya çıkar.

O halde iyilere ve iyiliklere meyilli kimselerin adedini eğitim ve öğretim yoluyla arttırmak, toplumların iyiliği ve mutluluğu açısından önem arz etmektedir. Müslümanlar da kendilerini bu bakımdan kontrol etmeli, içlerindeki meyil ve arzuları güzelliklere ve iyiliklere yönlendirmelidirler.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. İnsanlar değerli madenlere benzerler. İşlenmeleri halinde bu değerleri daha da artar.
2. İslâm, insanların özündeki değerleri arttırma imkânlarını getirmiş bir dindir.
3. Birbirleriyle kaynaşabilen insanlar, mizaç ve psikoloji olarak birbirlerine yakın olanlardır. Bu yakınlık hadiste, ruhlar âleminde yekdiğeriyle tanışmış olmak şeklinde ifade edilmiştir.
4. İhtilaflar içinde yaşayanlar ise, mizaç ve psikoloji bakımından birbirlerine benzemeyenlerdir.
5. Yaratılıştan sahip olunan değerleri, hayır ve fazilet sahipleriyle arkadaşlık etmek suretiyle geliştirmek mümkündür.

13. HADİS

HER NİMET BİR İMHİTANDIR

عَنْ أَبِي بَرزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ
 فَعَلَ فِيهِ ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ أَكْتَسَبَهُ ، وَفِيمَ أَنْفَقَهُ ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ
 أَبْلَاهُ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Berze radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, il-miyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede har-cadığından, vücudunu nerede yıprattığından sorulmadıkça bulun-duğu yerden kıpırdayamaz.”¹³

Açıklamalar

İnsanlar, kıyamet gününde, dünyada yaptıkları her işten hesaba çe-kilirler. Burada sayılan beş şey, hesap esnasında sorulacak olanların en önemlileridir. Yoksa sadece bunlardan sorumlu tutulup başka şeylerden sorumlu olmayacakları düşünülemez. Fakat sayılanlar dışında kalan şey-ler, bunların detayları, şubeleri kabul edilebilir. İnsanın hayatı kendisine Allah'ın bir emânetidir; bu emânete hıyanet etmemesi gerekir. Bir insan, hayatını Allah'ın emirleri ve yasakları doğrultusunda geçirse, emânete hıyanet etmemiş olur.

13 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:408 (Tirmizî, Kıyamet 1)

Açıklamalar

İslâmî anlayışa göre ilim, insana doğruyu ve yanlış gösterir. Bilen kimse, öncelikle bilgisini hareketlerine hâkim kılar ve ona göre davranışlar ortaya koyar. Böylece başkalarına örnek oluşunun yanında, insanları bilgilendirme sorumluluğunu da taşır. Herkes, kıyamet gününde, Allah huzurunda, bildiği kadarıyla vazifesini yapıp yapmadığından, ilmini hayatına uygulayıp uygulamadığından hesaba çekilecektir.

İslâm dini, insanın mal kazanması ve zengin olmasına engel olmaz. Tam aksine, çalışıp çabalamayı, elinin emeğiyle geçinmeyi ve başkasına muhtaç duruma düşmemeyi tavsiye eder. Bütün bu konularda koyduğu tek prensip, malı ve mülkü helâl yollardan kazanmak, haram yollara sapmamak ve malın hakkını vermektir. Fakat sadece meşrû yollardan kazanmakla iş bitmemekte, kazancın nereye ve nasıl harcadığının da bilincinde olunması gerekmektedir. Bunlar yerine getirildiği takdirde, kişinin Allah huzurunda hesap verebilmek için üzerine düşen asgarî şartlara uyduğu söylenebilir; istenilen de bundan ibarettir.

İnsana verilen nimetlerin en kıymetlilerinden biri de sağlık ve sıhhattir. Çok kere bir nimeti kaybetmeden onun kıymetini bilemeyiz. Hasta olmadan önce sağlığın kıymetini bilemeyişimiz de bunun önemli örneklerinden biridir. Vücut ve ruh sağlığına sahip olmak, her şeyden önce gelir. Bunları korumak için bütün tedbirleri almak, en başta gelen görevlerimiz arasındadır. Zira kıyamet gününde, vücudumuzu koruyup korumadığımızdan da hesaba çekileceğiz.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Kıyamet gününde hesap haktır.
2. İnsan bu dünyada yaptığı her şeyden hesaba çekilecektir.
3. Hayat insan için bir nimet olup, bunun kıymetini bilmesi gerekir.
4. İnsan faydalı ilimler öğrenmeli ve ilmiyle âmil olmalı, ibadet ve tâatlerinde samimi davranmalıdır.
5. Mal ve mülk helâl yoldan kazanılmalı ve meşrû şekilde harcanmalıdır.
6. Haramlardan sakınmak suretiyle sağlık ve sıhhatimizi korumak görevimizdir.

14. HADİS

ALLAH'IN RAHMETİ GENİŞTİR

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 « إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيُثَوِّبَ مُسِيءَ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ
 بِالنَّهَارِ لِيُثَوِّبَ مُسِيءَ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا »

Hadisin Türkçesi

Ebû Musâ radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Aziz ve celil olan Allah, gündüz günah işleyenin tevbesini kabul etmek için gece rahmet kapısını açık tutar; gece günah işleyenin tevbesini kabul etmek için gündüz rahmet kapısını açık tutar. Bu uygulama güneş batıdan doğuncaya kadar böylece devam eder.”¹⁴

Açıklamalar

Yüce Rabbimiz, günah işleyen kulları için gece ya da gündüze bağlı olarak muamele etmez. Yani onların cezalarını hemen vermediği gibi, ne zaman tevbe ederlerse o zaman kulları için kabul ve rahmet kapısını açık bulundurur. Hiç şüphesiz önemli olan, işlenen günah için derhal tevbe etmektir. Fakat tevbe, gündüzden geceye veya geceden gündüze tehir

¹⁴ Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:438 (Müslim, Tevbe 31)

Açıklamalar

edilmişse, ya da daha sonraki zamanlara bırakılmışsa, artık kabul edilmez diye bir şey akla gelmemelidir. Allah Teâlâ'nın tevbeleri kabulü, güneşin batıdan doğuşuna yani mevcut düzenin tersine dönüp kıyametin kopmasına kadar devam etmektedir. Bu genişlik bizim gibi günahkâr ve ihmalciler için ne büyük bir lutf ve ikrâmdır.

Hiç şüphesizdir ki, güneşin batıdan doğuşuna kadar tevbelerin kabul edilmesi, o müthiş değişikliği görecektir. O olaydan önce yaşayıp ölenler için ise, "son nefese kadar"dır.

Şahıs olarak son nefese, dünya halkı olarak da güneşin batıdan doğuşuna kadar tevbe etme imkânına sahip bulunmak, gerçekten yüce Rab-bimiz'in rahmetini ümit etmek bakımından büyük bir teşvik olmaktadır. Bunun için ne kadar hamdetsek ve ümitlensek yeridir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah Teâlâ'nın rahmeti sınırsızdır. O günahları affetmeyi ve tevbeleri kabul etmeyi sever.
2. Tevbe kapısı, güneşin batıdan doğuşuna kadar açıktır.
3. Büyük arınma imkânı demek olan tevbeyi ihmal etmemek lâzımdır.

15. HADİS

ARŞIN GÖLGESİNDEKİ YEDİ SINIF

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ : إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ
 فِي عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى . وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ . وَرَجُلَانِ تَحَابَّتَا
 فِي اللَّهِ . اجْتَمَعَا عَلَيْهِ، وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ . وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ
 وَجَمَالٍ . فَقَالَ : إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ . وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا
 حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ . وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاصَتْ عَيْنَاهُ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi sınıf insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır:**

- Âdil devlet başkanı,
- Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç,
- Kalbi mescidlere sevgi ile bağlı Müslüman,
- Birbirlerini Allah için sevip birliktelikleri ve ayrılıkları Allah için olan iki insan,
- Güzel ve mevki sahibi bir kadının gayr-i meşru çağrısına “Ben Allah’tan korkarım!” diye yaklaşmayan yiğit,
- Sağ elinin verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse,
- Tenhâda Allah’ı anıp gözyaşı döken kişi.”

Açıklamalar

Yedi mutlu kişiyi ya da yedi güzel adamı tanıtan hadîs-i şerîfte öncelikle üzerinde durulması gerekli bazı ifâdeler bulunmaktadır. Bunlardan birisi “zıllullah= Allah’ın gölgesi” ifâdesidir. Allah Teâlâ’nın gölgesi olamayacağına göre, bundan maksat, ya Kâbe’ye “beytu’llah = Allah’ın evi” denilmesi gibi bir şereflendirme veya arşının gölgesi yahut Allah Teâlâ’nın sağlayacağı bir güvenliktir. Nitekim hadîs-i şerîfin bazı rivâyetlerinde açıkca “Allah, onları arşının gölgesinde barındıracaktır” buyurulmuştur. Bütün bu ifâdelerle Allah Teâlâ’nın o kullarını, âhiretteki sıkıntılardan rahmetiyle koruyacağı anlatılmaktadır.

Öte yandan Allah’ın gölgesinde barınacak insanlar sadece bu yedi sınıftan ibâret değildir. Zira başka hadislerde önemli niteliklere sahip bazı kişiler daha sayılmıştır (Meselâ bk. Müslim, Zühd 74, Birr 38; Tirmizî, Büyü’ 67; İbn Mâce, Sadakât 14). Bu hadiste yedi kimsenin zikredilmiş olması, diğer rivâyetlerde zikredilen bahtiyarları bu mutluluktan asla mahrum bırakmaz.

Hadisimizdeki bu yedi sınıf insanı ayrı ayrı tanıtmadan önce bir hususa daha işâret etmemiz uygun olacaktır. Âhirette, Allah’ın himâyesine kavuşacakları bildirilen insanların vasıflarına şöyle bir göz atılınca, her birinin, büyük güçlükleri göğüslemiş, hemen hemen aynı seviyede “zor”u başarmış kimseler oldukları, hepsinin birçok dâhilî ve hâricî engellere rağmen, soylu bir mücâdele vermiş oldukları anlaşılmaktadır. Yani hepsinin ortak özelliği, kullukta sevgiye dayalı kahramanlıklarıdır. Ödülleri de ona göredir: Kıyametin o dehşetli ortamında ilâhî koruma altında olmak...

Şimdi hadisimizin haber verdiği yedi güzel insanı tek tek kısaca tanıyalım:

Âdil devlet başkanı: Müslümanların yönetimini üstlenmiş kişi demektir. Müslümanlar dünyada onun himâyesinde, bir başka ifâdeyle gölgesinde bulunmuşlardır. Bu sebeple böyle bir yöneticinin âhirette göreceği karşılık da yaptığına uygun olarak ilâhî koruma altında olmaktır. Âdil devlet başkanı, diğerlerinden üstün olduğu için birinci sırada zikredilmiştir. Çünkü devlet başkanının himâyesi onların hepsini içine alır.

Açıklamalar

Allah'a kulluk içinde serpilip büyüyen genç: Gençlik yıllarını namazlı-niyazlı dindâr bir çizgide geçiren genç, nefsini Allah'ın emirlerine muhâlefetten korumuş, hevâ ve heveslerin, şehevî duyguların, gemlenmesi güç arzuların etkisine karşı koyup kulluğa sarılmıştır. Bu, ondaki derin Allah saygısının delilidir. Zira Allah'ın emirlerine sarılıp günahlardan kaçınmak büyük bir fazilettir. Hele bu, gençlik yıllarında gerçekleştirilmişse, her türlü takdirin üstündedir.

Kalbi mescidlere sevgi ile bağlı Müslüman: Kalbi sanki mescide asılmış kandil gibi, sürekli mescidle ilgili olan, mescidlere devamda kusur etmeyen, Allah'ın evi demek olan mescidleri ve oralarda bulunmayı seven kişi, mescidlerle ilgilenmek suretiyle Rabbine olan sevgisinde devamlılığını göstermiş demektir. Bunun karşılığı olarak da âhirette arşın gölgesinde barındırılacaktır.

Birbirlerini Allah için sevip; buluşmaları ve ayrılmaları Allah için olan iki insan: Allah rızâsı için birbirlerini seven, başka hiçbir maksat taşımayan, bir araya gelmeleri Allah için, şayet ayrılacaklarsa ayrılıkları yine Allah için olan yani bir arada iken de ayrı iken de Allah için duydukları sevgiyi muhâfaza eden iki insan, sanki bir anlamda yekdiğerini Allah'ın emirlerine muhâlefetten korumaktadır. Zira mümin müminin aynasıdır. Onların birbirlerini Allah için sevmeleri ve dostluklarını bu çizgide birbirlerine yardımcı olarak geçirmeleri, âhirette her ikisinin birden ilâhî koruma altına alınmaları ile ödüllendirilecektir. O halde sevgimize ve sevdiklerimize bu açıdan iyice dikkat etmeliyiz.

Güzel ve mevki sahibi bir kadının gayr-i meşru davetine "Ben Allah'tan korkarım" diye yaklaşmayan yiğit: Böylesine bir davete içinden veya açıkça "Ben Allah'ın emrine muhâlefet etmekten veya O'nun azabından ve gazabından korkarım" diyerek yaklaşmayan, nefsinin koruyan kişi gerçekten büyük bir yiğitlik göstermiştir. "Allah'tan korkan kurtulmuştur" müjdesi gereği onun da ödülü âhiretteki sıkıntılardan kurtulmaktır. Bu husus, her türlü gayr-i meşrû kadın-erkek ilişkilerinin kitle iletişim ve haberleşme vasıtalarıyla yaygınlaştırılmaya çalışıldığı günümüzde çok daha büyük önem arz etmektedir.

Açıklamalar

Sağ elinin verdiği sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse: Allah için verdiği sadaka ve yaptığı iyilikleri mümkün olduğunca gizli yapan, gösteriş ve riyâdan uzak kalmaya çalışan kimse, Allah'ın rızâsını her şeyin üstünde tutmuş demektir. Bunun karşılığı da, âhirette ilâhî korumaya mazhar kılınmak suretiyle o kişinin faziletinin açığa çıkarılmasıdır. Bu, gıpta edilecek bir durumdur.

Tenhâda Allah'ı anıp gözyaşı dökən kişi: İnsanlardan ve gözlerden uzak, kimsenin bulunmadığı ortamlarda Allah'ı anarak gözlerinden sevgi yaşları dökülen kimse, çoğu insanın başaramadığı bir kulluk çizgisini yakalamış demektir. Onun bu samimi ve gizli kulluğunun karşılığı da mahşer yerinde ilâhî koruma altına alınmak suretiyle, herkesin gözü önünde ödüllendirilmesidir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah Teâlâ, kullarının sadece kendi rızâsına yönelik amellerinden hoşnud olur ve onları, kimseden yardım görme imkânının bulunmadığı yerde himâyesine alır.
2. Hadîs-i şerifte sayılan yedi sınıf insanın vasıfları ve yaptıkları, örnek alınacak üstün nitelikli işlerdir.
3. Her güzel ve makbul işin temelinde, sevdiğini Allah için sevmek gibi bir üstün meziyet bulunmaktadır.
4. Gönülleri Allah sevgisi, Allah için sevmek, Allah için buğzetme duygusuyla diri tutmak lâzımdır.
5. Allah sevgisi ve korkusuyla gözyaşı dökmek, âhirette Allah Teâlâ'nın arşının gölgesinde barınma mutluluğuna kavuşma yollarından biridir.

16. HADİS

KANAATKÂRLIK

عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِرَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « أَيْدُ الْعُلَمَاءِ خَيْرٌ مِنَ أَيْدِ السُّفَلَى ، وَابْتَدَأُ بِمَنْ تَعُولُ ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ
 مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ عَيْيٍ ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُ يُعْفَ اللَّهُ ،
 وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ »

Hadisin Türkçesi

Hakîm İbni Hizâm radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Veren el, alan elden daha hayırlıdır. Harcamaya, geçimini üstlenediklerinden başla! Sadakanın iyisi, ihtiyaç fazlası maldan verilir. Dilenmekten sakınmak isteyenleri, Allah iffetli kılar. Halka karşı tok gözlü davranmak isteyenleri de Allah, insanlara muhtaç olmaktan kurtarır.”¹⁶

Açıklamalar

İnfak ve harcamaya, geçimi üstlenilen kişilerden başlanması, önce aslî görevin yerine getirilmesi demektir. Kendisi, ailesi ya da akrabası ihtiyaç içinde kıvranırken başkalarına yardım etmeye kalkmak uygun bir hareket

16 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:528 (Buhârî, Zekât 18), Vasâyâ 9, Nafakât 2; Müslim, Zekât 95. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 39; Nesâî, Zekât 53, 60)

Açıklamalar

değildir. Her şeyin bir sırası ve usulü vardır. Borcu olan kimseye önce borcunu ödemek düşer. Bu farzdır. Sadaka vermek ise nafiledir. Aynı şekilde, kişi kendisinin ihtiyaçlarını, hanımının ve çocuklarının ihtiyaçlarını görmezden gelerek başkalarına harcama yapmaya kalkmamalıdır. Önce geçimini üstlendiği kişileri dikkate almalıdır. Peygamber Efendimiz iyilik etmekte gözetilmesi gerekli sırayı şöyle tespit buyurmuştur: “Harcama-ya nefsinden başla. Artanı çoluk-çocuğuna sarf eyle. Ailenden bir şey artarsa, bunu da akraba ve yakınlarına harca. Bunlardan arta kalanı da sağındaki solundaki konu-komşuya ver!” (bk. Nesâî, Zekât 60, Büyü 84. Ayrıca bk. Müslim, Zekât 41).

İnsanın harcamaya kendi nefsinden başlaması çoluk-çocuğu ve akrabası ile devam etmesi, bencillik değildir. Başkalarına yardım edeyim derken kendisini ve geçimini üstlendiği kişileri başkalarının yardımına muhtaç durumda bırakmak asla doğru değildir. Bu sebeple herkesin önce kendi sorumluluğuna sahip çıkması sonra hayır hasenât yapması uygun olur. İşin doğrusu da budur.

Hadisimiz, sabredip dilenmekten kaçınmak, insanlara karşı müstağni davranmak isteyenleri Allah Teâlâ'nın koruyacağını müjdelemektedir. Çok mecbur kalmadıkça kimseye yüzuyu dökmek istemeyenlerin soy- lu bir davranışa sahip olduklarını belirlemek suretiyle kanaat ehli olmayı teşvik etmektedir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Almak değil, vermek önemlidir.
2. Sadakanın iyisi, ihtiyaç fazlası maldan verilir.
3. İnfak ve tasadduka geçimini üstlendiklerinden başlamak gerekir.
4. Dilenmekten ve insanlara muhtaç olmaktan sakınanları Allah arzu- larına kavuşturur. Onları kimseye muhtaç etmez.
5. Kanaat ehli olup eline geçenle idare etmek, başkalarına yüzuyu döküp el avuç açmaktan çok şerefli bir tavidir.

17. HADİS

SADAKA ARTAN BİR HAZİNE DİR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « مَا تَقَصَّتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا ، وَمَا
 تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ عَزًّا وَجَلًّا »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sadaka vermek malı eksiltmez. Kul başkalarının hatalarını bağışladıkça Allah da onun şerefini arttırır. Kim Allah için alçak gönüllü davranırsa, Allah da onu yükseltir.” ¹⁷

Açıklamalar

Sevgili Peygamberimiz, sanılanın aksine çok net ve kesin bir ifade ile sadakanın malı eksiltmeyeceğini müjdelemektedir. Çünkü Allah Teâlâ, tasadduk edilen her şeyin karşılığını vereceğini vadetmiştir. Sadaka, Allah'a

Açıklamalar

yakınlık maksadıyla harcanan mal demektir. Onun dünyadaki peşin faydasını malı arttığı için alan; ahiretteki faydasını ise sevabı kat kat olduğu için veren görür.

Kendisinden sadaka verilen mal, bereketlenir. Verene de Allah verir. Görünürde bir azalma var gibi gelse bile, karşılığı ya dünyada ya ahirette ya da her ikisinde birden en az on misli ile alınacağından mal mânen ve maddeten bereketlenmiş ve artmış olur. Yani sadaka malı ya maddeten ya mânen arttırır, kesinlikle eksiltmez. O halde cimri davranmaya gerek yoktur. Cömertlik bereket getirir.

Hz. Peygamber, sadakanın malı eksiltmediğine sanki bir başka örnek verir gibi, cezalandırmaya gücü yettiği halde insanların kusurlarını affeden kimsenin izzet ve şerefının artacağını, mütevâzi davrananların da Allah Teâlâ tarafından şeref ve itibarlarının yükseltileceğini bildirmiştir. Bu üç husus da ilk bakışta bir eksiklikmiş gibi gözükse de sonuçlarının fevkalâde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Aslında af ve tevâzu da huy bakımından sadaka anlamındadır.

O halde hadisimizin manası, her güzellik ve iyilik, bereket, şeref ve izzet kaynağıdır, demek olmaktadır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah için verilen sadaka malı noksanlaştırmaz. Sadakanın bereketi mutlaka görülür.
2. Dünyada malını arttırmak, ahirette sevabını çoğaltmak isteyen sadaka vermelidir.
3. Şeref ve izzetini yükseltmek isteyen de, insanlara karşı alçak gönüllü ve bağışlayıcı olmalıdır.

18. HADİS

CİMRİLİK KÖTÜ BİR HUYDUR

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ
أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ »

Hadisin Türkçesi

Câbir ibni Abdullah radiyallahu anh'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zulüm yapmaktan sakının. Çünkü zulüm kıyamet gününde zâlime zifîri karanlık olacaktır. Cimrilikten de sakının. Zira cimrilik sizden önce yaşayan insanları, birbirini boğazlamaya ve dokunulmaz haklarını çiğnemeye götürmek suretiyle perişan etmiştir.”¹⁸

Açıklamalar

Hadîs-i şerîfte dinimizin şiddetle yasakladığı iki fenalığa işaret edilmekte ve onlardan uzak durulması istenmektedir. Bunlardan birincisi zulümdür.

Zâlim, haksızlık yapan kimsedir. Allah'a karşı zulmedenler olduğu gibi, O'nun kullarına zulmedenler de vardır. Kullarını çok seven Allah Teâlâ, onlara haksızlık edilmesine râzî olmaz. Kullarına haksızlık edenleri de sevmez.

18 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No: 564 (Müslim, Birr 56)

Açıklamalar

Bu hadîs-i şerifte belirtildiğine göre, âhirette zâlimler zifırî karanlıklar içinde kalacaklar, çevrelerini göremeyeceklerdir. Zifırî karanlıklar içinde kalmak onlara büyük bir sıkıntı ve işkence verecektir. Buna karşılık müminlerin önlerinde ve yanlarında nurlar parıldayıp duracak, nerede olduklarını, nereye gittiklerini ayân beyân göreceklerdir. Demekki insanlar âhirete karanlığı da ışığı da dünyadan alıp götüreceklerdir.

Resûlullah Efendimiz'in sakınmamızı istediği ikinci fena huy cimriliktir. Peygamber Efendimiz de cimrilüğün insanoğlunu nasıl azdirdiğine işaret buyurmakta, bir zamanlar yeryüzünde yaşayanların cimrilik yüzünden birbirine düştüklerini, yok yere kan döküp namusları çiğnemekte sakınca görmediklerini ve bu yüzden yok olup gittiklerini söylemektedir. Cimrilerin helâk edilmesi sözüyle, onların ayrıca âhirette ağır cezalara uğratılacağı anlatılmak istenmiştir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz bir kimsenin hem mümin hem cimri olamayacağını (Nesâî, Cihâd 8), cimrinin cennete giremeyeceğini (Tirmizî, Birr 41) belirtmiştir. Cimri diye bilinmekten çok korktuğu için de, kendisinin cimri olmadığını, gerektiğinde ashâbına hatırlatmış, uygulamalarıyla da ortaya koymuştur. Onun sık sık yaptığı şu dua, cimrilüğün ne kötü bir huy olduğunu, onun hangi fenalıklar seviyesinde bulunduğunu ve cimrilikten Allah'a sığınılması gerektiğini göstermektedir:

"Rabbim! Cimrilikten, tembellikten, çok yaşlanıp bunamaktan, kabir azâbından, deccâlin oyununa gelmekten, hayatın ve ölümün getireceği huzursuzluktan sana sığınırım" (Buhârî, Tefsîru sûre (16), 1).

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Mümin olduğunu söyleyen bir kimse, zulüm ve cimrilik yapmamalı, âdil ve cömert olmalıdır.
2. Zulüm yapan kimse büyük günahlardan birini işlemiş ve âhirette zâlimler için hazırlanan korkunç cezaları haketmiş olur.
3. Dünya zevkine ve malına aşırı düşkünlük, cimrilik insanı günaha ve dinin yasaklarını çiğnemeye iter.

19. HADİS

ÖLÜMÜ HATIRLAMAK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
« أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ » يَعْنِي الْمَوْتَ

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zevkleri bıçak gibi keseni -ölümü- çok hatırlayın!”¹⁹

Açıklamalar

Hazreti Ömer'in oğlu ve Efendimiz'in duygulu sahâbisi Abdullah İbni Ömer diyor ki: Bir gün Resûl-i Ekrem'in yanında bulunuyordum. Ensardan bir adam gelip selâm verdikten sonra:

- Yâ Resûlallah! Hangi mümin daha faziletlidir? diye sordu.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem de:

- “Ahlâkı en iyi olan mümin”, diye cevap verdi.

¹⁹ Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:580 (Tirmizî, Zühd 4. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 3; İbni Mâce, Zühd 31)

Açıklamalar

O zât yine:

- Yâ Resûlallah! Hangi mümin daha zekidir? diye sorunca:

- “Ölümü en çok hatırlayıp ölümden sonrası için en iyi hazırlık yapanlar zeki adamlardır” buyurdu (İbni Mâce, Zühd 31).

Burada “Acaba dünya için çalışmak, servet sahibi olmak kötü bir şey midir?” diye bir soru akla gelebilir. Güzel dinimiz, dünya ile âhiret arasında mükemmel bir denge kurmuştur. Allah’ı ve âhireti unutmamak şartıyla para kazanıp zengin olmak iyi bir davranış olarak görülmüştür. Zengin sahâbîlerin İslâmiyet’e ve Müslümanlara yaptığı hizmetler mâlumdur.

Öyleyse hadislerde ölümü hatırlamaya ve dünyaya sırt çevirmeye niçin teşvik edilmiştir?

Ölüm düşüncesi, insanın dünyaya büsbütün bağlanmasına ve âhireti unutmamasına engel olur. Ölümü hatırlayan insan, servetini Allah’ın rızâsına uygun yerlere harcar. Hatta bu düşünce, parasını hiçbir yere harcamayan cimrileri uyarır, onları kendilerine getirir.

Dünyaya sırt çevirmek demek, dünyanın câzibesine kapılıp ona kul, köle olmamak demektir. Dünyaya sırt çeviren kimse, onun insanı baştan çıkaran oyunlarına gelmemiş olur.

Demek ki kötü olan dünya değildir. Kötü olan, insanın Allah’a boyun eğmesine engel teşkil eden dünyevî arzu ve isteklerdir. Bu arzu ve istekleri frenleyen, onları törpüleyip faydalı hale getiren duygu ise, Efendimiz’ in tavsiye buyurduğu gibi ölümü sık sık hatırlamaktır.

Hadis-i şerif bize şu gerçeği öğretiyor: Dünya sevgisi, çok yaşama arzusu, zengin olma hırısı o kadar kuvvetli duygulardır ki, o duyguları zararsız hale getirebilecek yegâne ilaç, kuvvetli dozdaki ölüm fikridir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Ölüm düşüncesi insana Allah’ı ve ahireti hatırlatır.
2. Ahirete yönelik hazırlığı bulunmayanlar ile günah bataklığına saplanıp kalanları, ölüm fikri sarsıp kendine getirir.

20. HADİS

EN GÜZEL ÖRNEK

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ :
« كَانَ خُلُقُ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَبَ »

Hadisin Türkçesi

Âişe radiyallahu anhâ “**Nebiy-i Muhterem sallallahu aleyhi ve sellem’in ahlâkı Kur’an’dı.**” dedi.²⁰

Açıklamalar

Hız. Âişe annemizin bu kısa ifadesi, uzun bir hadisten alınmıştır. Enes İbni Mâlik’in akrabası Sa’d, tâbiin neslinden cihad aşkıyla dolu bir gençti. Hayatı boyunca Bizanslılara karşı savaşmak ve bir daha geri dönmek arzusuyla önce karısından ayrılmaya karar verdi; sonra kalkıp Medine’ye geldi. Niyeti, oradaki arazisini satıp bir kısım parasıyla silah ve at satın almak, geri kalan parayı Allah yolunda harcamaktı. Bunu duyan bazı Müslümanlar ona bu düşüncenin yanlış olduğunu, savaşa gerektiğinde gidileceğini, nitekim kendisi gibi düşünerek karılarını boşamak isteyen altı kişiye Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in izin vermediğini söyleyince Sa’d bu niyetinden vazgeçti. Karısını büsbütün boşamadığı için ona geri döndü. Ama gönlündeki cihad aşkı hep taze kaldı. Daha sonra doğu taraflarına yapılan bir sefere katılarak İran’daki Mekerân’da, bazı rivayetlere göre Hindistan’daki Mükran’da şehid oldu.

20 Riyâzü’s-Sâlihîn, Hadis No: 1851 (Müslim, Müsâfirîn 139. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü’l-leyl 2)

Açıklamalar

Sa'd Medine'ye gelmişken Hz. Âişe'yi ziyaret etmek ve ona zihnindeki bazı sualleri sormak istedi. Âişe annemize gece namazı ve vitir namazı hakkında da sorular sormuş olan Sa'd ona ilk olarak:

- Ey Müminlerin annesi! Bana Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ahlâkını (yaşayışını) anlat, dedi. Hz. Âişe:

- Sen Kur'an'ı okuyorsun değil mi? diye sorunca Sa'd:

- Evet, okuyorum, diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Âişe yukarıdaki sözü söyleyerek:

- Nebiy-i Muhterem sallallahu aleyhi ve sellem'in ahlâkı Kur'an idi, dedi.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ahlâkının Kur'an olması demek, Kur'an'ın uygun gördüğünü uygun görmesi, Kur'an'ın beğenmediği bir işi, bir hareket tarzını beğenmemesi demektir. Bir şeye kızılıyorsa, o şeyi Kur'an çirkin gördüğü için kızması, bir kimseyi seviyorsa, onun tutumunu Kur'an tasvip ettiği için sevmesi demektir. Kur'an'ın helâl saydığına helâl, haram saydığına haram sayması ve öylece uygulaması demektir.

Resûlullah Efendimiz'in ahlâkı Kur'an olduğu için Allah Teâlâ bütün kullarına onun ahlâkını, yani yaşayış tarzını tavsiye ederek "Yemin ederim ki, sizin için Allah'ın Resulü güzel bir örnektir" [Ahzâb suresi (33), 21] buyurmuştur. Peygamber Efendimiz ilâhî terbiye ile yetişmesi sebebiyle, "insanların en güzel ahlâklısı" kabul edilmiş, her hali ve tutumu Kur'an'a uygunluk sağlaması sebebiyle de canlı bir Kur'an sayılmıştır. Efendimiz'in sünnetinin Müslümanlar için taşıdığı önem de işte buradan kaynaklanmaktadır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Resûlullah Kur'an-ı Kerim'in canlı bir örneğidir. Bu sebeple Allah Teâlâ onu bütün kullarına en güzel örnek olarak tavsiye etmiştir.
2. Her Müslümanın Resûlullah'ın izinde gitmesi, onun uygun gördüğünü yapıp sakındırdığından kaçınması gerekir.
3. Sünnet, Müslümanlar için vazgeçilmez bir değerdir.

21. HADİS

GÜZEL AHLAK

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ .
 وَإِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَدِيَّ »

Hadisin Türkçesi

Ebü'd-Derdâ radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde mümin kulun terazisinde, güzel ahlaktan daha ağır bir şey bulunmaz. Allah Teâlâ çirkin hareketler yapan, çirkin sözler söyleyen kimseden hoşlanmaz.”²¹

Açıklamalar

Hadis-i şerif, amellerin değerlendirildiği kıyamet gününde, en makbul ibadetin güzel ahlâk olacağını belirtmektedir. Zira bütün ibadetlerin tek hedefi, insanı güzel ahlâk sahibi yapmaktır. Kıldığımız namazlar, tuttuğu-

21 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 627 (Tirmizî, Birr 61)

Açıklamalar

muz oruçlar, verdiğimiz sadaka ve zekâtlar hep bizi olgunlaştırmak, mükemmel ahlâka götürmek için farz kılınmıştır. Zira Allah Teâlâ'nın bizim namazlarımıza, oruçlarımıza, zekât ve sadakalarımıza ihtiyacı yoktur. Bunlar ahlâk ve amellerimizi mükemmel hale getirmeye birer vesiledir. Allah'a iman eden bir kimse, güzel ahlâkı sayesinde ebedî kurtuluşa erecektir.

Hadîs-i şerîfin ikinci kısmında Allah Teâlâ'nın sevmediği hareketlerden söz edilmekte, bunların kötü ve çirkin davranışlar, kötü ve çirkin sözler olduğu ifade edilmektedir. Peygamberler Sultanı, olgun bir müminin hiç kimseyi kötülemeyeceğini, kimseye lânet okumayacağını, kimseye kötü bir söz söylemeyeip kötü bir davranışta bulunmayacağını ve hiçbir çirkin harekete yeltenmeyeceğini bildirmiştir. Yaptığı kötü işler, söylediği çirkin sözlerle insanları rahatsız eden kimseler, hem dünyalarını hem de âhiretlerini perişan ederler.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Dünyada yapılan işler âhirette değerlendirmeye tabi tutulacaktır.
2. Âhirette en değerli ve en geçerli amel, güzel ahlâk olacaktır.
3. Yaptığı kötü, konuştuğu çirkin olan kimseler, Allah Teâlâ'nın en sevmediği, en fazla gazap ettiği insanlardır.

22. HADİS

NAZİK OLMAK

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
« إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ »

Hadisin Türkçesi

Hiz. Âişe radiyallahu anhâdan rivayet edildiğine göre Peygamber aley-hisselâm şöyle buyurdu:

“Nerede kolaylık (naziklik ve yumuşaklık) varsa, orada güzellik vardır. Kolaylığın bulunmadığı her şey çirkindir.” ²²

Açıklamalar

Bu hadîs-i şerifte rıfkın değeri belirtilmektedir. Rıfk, söylenen sözde, yapılan işte, gösterilen davranış ve tutumda hep insanlara kolay geleni tercih etmek, onlara karşı nâzik ve yumuşak olmak demektir.

Peygamber Efendimiz, Allah Teâlâ'nın, kullarına hep kolaylık gösterdiğini söylemektedir. O'nun her şeyi kullarının işine yarayacak ve hayatı kendilerine kolaylaştıracak tarzda yaratması, öte yandan onlara yapmalarını emrettiği hayır ve ibadetleri de kolayca yapılabilecek tarzda emretmesi bunu göstermektedir. Bütün bunlar Cenâb-ı Hakk'ın kullarını çok sevdiğini ve onlar için hep kolay olanı tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

Bir gün Peygamber Efendimiz'in yanına beş on yahudi gelmişti. Bunların sözcüleri, güyâ selâm vermiş olmak için, es-Selâmü aleyküm yani Allah'ın selâmı üzerinize olsun diyecek yerde, es-Sâmü aleyküm yani ölüm üzerinize olsun demişti. Henüz örtünme âyeti gelmediği için orada bulunan ve adamın selâm diye söylediği bedduayı farkedenden Hiz. Âişe son

22 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:636 (Müslim, Birr 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 10)

Açıklamalar

derece öfkelenmiş, adama cevap olarak “Sâm, Allah’ın gazabı, lâneti sizin üzerinize olsun” demişti.

Resûl-i Ekrem Efendimiz sevgili eşine dönerek:

- “Âişe, ağır ol! Allah her işte kolaylık ve yumuşaklık gösterilmesine memnun olur” buyurdu. Hz. Âişe:

- Adamın ne söylediğini duymadın mı, yâ Resûlallah? deyince de:

- “Ben de ona ve aleyküm yani ölüm sizin üzerinize olsun dedim ya, canım” buyurdu (Buhârî, Edeb 35, İsti’zân 22; Müslim, Selâm 10-12).

Peygamber Efendimiz’in Hz. Âişe’ye kolaylık göstermeyi, yumuşak davranmayı tavsiye ettiği bir başka olayı daha bilmekteyiz. Bir gün Âişe annemiz hırçın bir deveye binmişti. Hayvanı sakinleştirmek için onu sert bir şekilde ileri geri götürmeye başladı. Nebiy-yi Muhterem sallallahu aleyhi ve sellem o zaman Hz. Âişe’ye:

“Yumuşak davran!” buyurdu (Müslim, Birr 79).

Hadîs-i şerîflerden öğrendiğimiz diğer bir husus da, Cenâb-ı Hakk’ın insanlara, birbiriyle olan ilişkilerinde hep kolaylık göstermelerini tavsiye etmesi ve kolaylık gösterenlere, başka hiçbir davranışa vermediği kadar sevap ve mükâfat vereceğini vaad etmesidir. Demek oluyor ki, insan başka türlü kavuşamadığı muradına, kolaylık göstermek suretiyle kolayca ulaşabilecektir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah Teâlâ kullarına lutufkârdır. Bu sebeple onların birbirlerine kolaylık göstermesinden, nâzik ve anlayışlı davranmasından dolayı memnun olur.
2. İnsanlara kolaylık ve anlayış göstermek mânasına gelen rıfk, güzel huyların en değerlisidir. Bu sebeple Allah Teâlâ kolaylık gösterenlere, diğer güzel huylulara verdiği kadar daha fazla mükâfat verecektir.
3. Kolaylık gösteren kimseler hem Allah’a hem kullarına güzel görünür. Zorluk çıkaran kimseler de hem Allah’a hem kullarına çirkin görünür.

23. HADİS

CENNET YOLCULARI

عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :
 «أَهْلُ الْجَنَّةِ ثَلَاثَةٌ : ذُو سُلْطَانٍ مُسْبِطٍ مُوَفَّقٍ ، وَرَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقٌ
 الْقَلْبِ لِكُلِّ ذِي فَرْبَى وَمُسْلِمٍ ، وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ»

Hadisin Türkçesi

İyâz İbni Himâr radiyallahu anh Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

“Cennetlikler üç gruptur. Bunlar: Âdil ve başarılı devlet başkanı, Yakınlarına ve Müslümanlara karşı merhametli ve yufka yürekli olan kişi, Ailesi kalabalık olduğu halde haram kazançtan sakınıp kimse-den bir şey istemeyen adamdır.”²³

Açıklamalar

Peygamber Efendimiz bazı konuları kolayca öğretebilmek için onları gruplandırarak anlatırdı. İnsanı cennete götüren güzel davranışları öğretirken de bu usûlü kullanmış ve cennetliklerden sadece üç grup kimseyi zikretmiştir.

23 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:663 (Müslim, Cennet 63)

Açıklamalar

Bunlardan ilki *âdil ve başarılı devlet başkanıdır*. Devlet reisinin başarısı, Allah Teâlâ'nın ona, hayıra ve iyiliğe giden yolları açması ve gerekli imkânları hazırlamasıyla mümkündür. Bir yöneticinin ilâhî yardıma ve desteğe hak kazanabilmesi için şüphesiz her icraatında adaleti gözetmesi gerekir.

Cennete girmeyi hakeden ikinci grup *bahtiyarlar, yakınlarına ve Müslümanlara karşı merhametli ve yufka yürekli olanlardır*. Cennete girmeyi hakedebilmek için akraba olsun veya olmasın bütün Müslümanlara karşı merhametli, şefkatli ve yufka yürekli olmak gerekmektedir.

Üçüncü grup *cennetlikler ise ailesi kalabalık olduğu halde haram kazançtan sakınıp kimseden bir şey istemeyen kimselerdir*. Bunların iki özelliği vardır. Biri kimseden bir şey istemeden elinin emeği ile geçinmek, diğeri de günahattan sakınmak ve günaha götürecekt davranışlardan kaçınmaktır. İnsan sonsuz bir hayatın yaşanacağı âhiret yurduna hazırlanmanın her şeyden önemli olduğunu hiç unutmamalıdır. Bunun için de ailesinin nafakasını helâlinden kazanmalı, kimseye el açıp yüzü suyu dökmemelidir. İnsanoğlu kul olmanın şerefini koruduğu, Cenâb-ı Hakk'ın kendisini aç koymayacağına inanarak çalıştığı takdirde, Âlemlerin Rabbi ona dünyada rızkını verdiği gibi âhirette de sonsuz hayatın tükenmeyen nimetlerini esirgmeden sunacaktır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Cennet, Allah'ın buyruklarına uyan âdil devlet başkanlarını ağırlayacaktır.
2. Akrabası olsun olmasın bütün Müslümanlara karşı merhametli ve yumuşak davrananlar cennete gireceklerdir.
3. Geçindireceği kimseler ne kadar fazla olursa olsun, dilenmeyi düşünmeyen ve harama el uzatmayan kimseler cenneti hak edeceklerdir.

24. HADİS

CENNETİN ANAHTARI: CÖMERTLİK

عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فِكْلِمَةَ طَيِّبَةٍ »

Hadisin Türkçesi

Adî İbni Hâtim radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyunuz. O kadarını da bulamayanlar, güzel bir sözle olsun kendilerini korusunlar.” ²⁴

Açıklamalar

İnsanın en belirgin özelliğinin konuşmak olduğu bilinir. Duygularımızı, düşüncelerimizi ve isteklerimizi birbirimize en kolay ve en mükemmel şekilde anlatabilmemiz için Allah Teâlâ, atamız Âdem aleyhisselâm'a her şeyin adını ve dolayısıyla konuşmayı öğretmiştir. İlâhî armağanların en bü-

24 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:694 (Buhârî, Edeb 34, Zekât 10, Rikak 49, 51, Tevhîd 36; Müslim, Zekât 66-70. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 37, Kiyâmet 1; Nesâî, Zekât 63-64; İbni Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28)

Açıklamalar

yüklerinden birine, konuşma imkânına sahip olan insan, bu ilâhî nimetin şükrünü yine kendi cinsinden bir şeyle, yani sözün güzelini söylemek suretiyle ödemek durumundadır.

Sözün en güzelini bilen ve onu bir başka armağan olarak Kur'ân-ı Kerîm adıyla bize gönderen Yüce Rabbimiz'in güzel söz söylemeyi sadaka sayması, O'nun bitmeyen lutuflarından biridir.

İnsanın iyiliği, kendinden bir şey vermesiyle belli olur. Verilen şeyin azlığı çokluğu önemli değildir. Nitekim bir hadiste “yarım hurma vermek suretiyle de olsa insanın kendisini cehennem ateşinden koruyabileceği” belirtilmektedir. “Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onun karşılığını görür” [Zilzâl sûresi (99), 7] âyeti, hiçbir iyiliğin küçümsenmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Güzel söz söylemek de, tıpkı Allah rızası için yarım hurma vermek gibi bir iyilik ve Allah katında makbul sayılacak bir davranıştır. Yolda karşılaştığı kimseyi selâmlamak, tanıdığı ise hatırını sormak ve böylece ona değer verdiğini göstermek hadisimizde tavsiye edilen güzel sözlerden birkaçıdır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah rızası için yapılan her iyilik değerlidir. Yapılan bir yardımın az ve önemsiz görünmesi, onun değerini düşürmez.
2. İnsanlara güzel ve tatlı söz söylemek, Cenâb-ı Hakk'ın beğendiği bir davranıştır.
3. Bir kimse kendisinden istenen yardımı yapamıyorsa, bunu tatlı bir ifadeyle belirtmelidir.

25. HADİS

GÜZEL SÖZ SADAKADIR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 «وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ»

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Güzel söz sadakadır.”²⁵

Açıklamalar

Güzel dinimiz, insanları birbiriyle kaynaştıracak her harekete değer vermiş, bunların insana sevap kazandıracağını belirtmiştir. Hadislerde görüldüğü gibi küçücük bir ikram, tatlı bir söz, hatta bir gülümseme bile iyilik sayılmıştır. Zira İslâmiyet'in gayesi, insanlara tek bir Allah'ın kulu ol-

Açıklamalar

duklarını, aynı ana babadan üreyip çoğaldıklarını hatırlatmak, bu sebeple de birbirlerine yakınlaşmalarını sağlamaktır.

Hedef böylesine yüce olunca, insanı o hedefe yaklaştıran her hareket önemli ve değerlidir. Bu sebeple Peygamber Efendimiz güzel sözdeki değere dikkatimizi çekmiştir. Aslında bu değerın gücünü herkes bilir. Soğuk bir tavırla birbirine bakan kimselerden birinin dudağının ucunda beliren güzel bir öz, aradaki mesafeleri bir anda yok ederek onları birbirine nasıl yaklaştırdığını bilmeyen ve yaşamayan yoktur. Unutmayalım ki, "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." Ne yazık ki çoğumuz, Cenâb-ı Hakk'ın esirgmeden hepimize verdiği bu serveti kullanmakta cimri davranır, aramıza buzdan duvarlar öreriz. Kâinâtın Efendisi bu hadisiyle, hepimizi bu değerli sermayeyi kullanmaya davet etmektedir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Hiçbir iyilik basit görülmemeli, elden gelen her güzel iş yapılmalıdır.
2. Müslümanlar birbirini sevmeli, birbiriyle kaynaşmalıdır.
3. Sevgi dolu bir gönlün habercisi güzel bir söz ve tatlı dil insanlardan esirgenmemelidir.

26. HADİS

ÜÇ DEĞERLİ AMEL

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 « مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
 وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحْمَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
 فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Peygamber aleyhisselâm şöyle buyurdu:

“Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse akrabasına iyilik etsin. Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!”²⁶

Açıklamalar

Peygamber aleyhisselâm'ın bu üç konuyu “Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse” şöyle yapsın ifadesiyle zikretmesi, bu konulara büyük önem verdiğini göstermektedir. Misafire ikram, Efendimiz'in (s.a.v.) Müs-

26 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:707 (Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rikâk 23; Müslim, İmân 74, 75, 77. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbni Mâce, Edeb 4)

Açıklamalar

lûmanlara önemli tavsiyelerinden birisidir. Bu nedenle Müslümanlar bu tavsiyeyi tarih boyunca dikkate almıştır. Atalarımız, bu tavsiyenin bir gereği olarak misafiri “Tanrı misafiri” olarak kabul etmiş ve ağırlamışlardır.

Müslüman bir insan akrabasıyla ilgisini devam ettirmek zorundadır. Akrabasına olan yakınlık derecesine, ihtiyaç durumlarına, kendisinin de maddî gücüne göre onlara iyilikte bulunacaktır. Akrabasıyla ilgiyi koparmak ve onlara kötü davranmak büyük bir günahdır.

Müslümanın uyacağı önemli ahlâk esaslarından biri de insanlara faydalı sözler söylemek, faydalı söz söyleme imkânına sahip değilse susmaktır. Zira iyi ve hayırlı söz insanı iyi ve günele, kötü ve zararlı sözler de kötü yola ve zararlı davranışlara yöneltir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah'a iman eden kimsenin en belirgin özelliklerinden biri, misafiri-ne ikramda bulunmasıdır.
2. Akrabasıyla ilgilenmek ve onlara iyilik etmek de müminin önem vermesi gereken davranışlardan biridir.
3. İyi bir mümin güzel sözler söylemeli, söyleyemiyorsa susmayı tercih etmelidir.

27. HADİS

BİRBİRİMİZİ SEVMEK İMANIMIZI GÜÇLENDİRİR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا ، أَوْ لَا أَذُكُّكُمْ
 عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ: أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Siz, iman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmi yayınız.”²⁷

Açıklamalar

Cennete sadece mümin olanların gireceği, Kur'an'ın bize öğrettiği en önemli itikâdî gerçeklerden biridir. Kur'an'dan öğrendiğimiz bir başka gerçek, Cenâb-ı Hakk'ın bu hususu peygamberleri vasıtasıyla bütün insanlara bildirmiş olmasıdır. Her peygamberin ümmeti içinde mümin olanlar vardır. Mümin denilince sadece Efendimiz Hz. Muhammed'in ümmetine mensup olanlar anlaşılır. Her toplumun içinde, o topluma gönderilen peygambere inanan insanlar olmuştur. Bunların her biri mümin diye adlandırılır.

Ancak Resûl-i Ekrem'in İslâm dinini tebliğinden sonra mümin kelimesi sadece Müslümanları ifade eder olmuştur. Çünkü yegâne hak din İslâm olup, bunun dışındaki dinlerin gerçek din ve Allah'ın hoşnut olduğu din kabul edilmeyeceği Kur'an'da açıkça beyan edilmiştir. Hz. Âdem aleyhi's-selâm'dan Resûl-i Ekrem Efendimiz'e kadar gelip geçmiş bütün peygamberler aynı ilâhî esasları ve itikâdî prensipleri tebliğ etmişlerdir. Cennet, kâfirlere haram kılınmıştır. “Cehennem halkı, cennet halkına: Suyunuzdan

27 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:849 (Müslim, İmân 93. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 131; Tirmizî, İstî'zân 1; İbni Mâce, Mukaddime 6, Edeb 11)

Açıklamalar

veya Allah'ın size verdiği rızıktan biraz da bizim üzerimize dökün (ne olur)! diye seslendiler. Onlar da dediler ki: Allah, bu ikisini kâfirlere haram kılmıştır” [Arâf sûresi (7), 50] gibi âyetler bu gerçeği açıkça bildirir.

Müminler birbirinin kardeşidir. Bu kardeşlik, neseb kardeşliğinden daha önde kabul edilir. Bir anne ve babadan olan kardeşler nasıl birbirlerini severler ve himâye ederlerse, din kardeşi olan müminlerin de birbirlerini aynı şekilde Allah için sevmeleri ve himâye etmeleri gerekir. Sevgi, kuru bir sözden ibaret değildir. Seven ile sevilen arasındaki dostluk ve kardeşliğin pek çok gerekleri vardır. Sevginin bu gerekleri isteğe bağlı olmayıp yerine getirilmesi zorunlu şeylerdir. Bunlar, farz, vâcib veya sünnet ya da müstehap cinsinden şeyler olabilir. Dolayısıyla, müminlerin birbirlerine karşı yerine getirmeleri gereken vazifeler bu sevginin temelini oluşturur. Din kardeşlerine karşı görevlerini yapmayanlar sevginin gereklerini yerine getirmemiş, bu yüzden kâmil bir mümin olma vasfını elde edememiş olurlar.

Müminlerin karşılıklı selâmlaşmaları, özellikle aralarında selâmı yaymaları bu sevginin sebeplerinden biridir. Çünkü selâm, barışıklığın, dostluğun, karşılıklı konuşmaya ve anlaşmaya hazır oluşun ilk göstergesidir; böyle değilse bile gerçekte böyle olması gerektiğini çağırıştırır. Selâmı yaymak sevginin sebebi, sevgi imanının kemâlinin ve ilâ-i kelimetullâhın yani Allah'ın dinini her şeyin üstünde tutmanın ve onu bütün yeryüzüne hâkim kılmak için var gücüyle çalışmanın sebebidir ki, bu gerçek müminliktir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Cennete mümin olanlardan başkası giremeyecektir. Her peygamberin ümmeti içinde mümin olup, cennete girecekler vardır. Ancak İslâm'dan sonra diğer dinlerin hükmü ortadan kalkmıştır.
2. Müminlerin birbirlerini sevmeleri dîni bir mecburiyettir. Karşılıklı sevgi gerçekleşmeden kâmil mümin olunamaz.
3. Sevgi, kuru bir sözden ibaret olmayıp gerekleri vardır. Sevginin gerekleri müminler arasında yerine getirilmesi icab eden vazifeleri hakkıyla yapmaktır.
4. Müminlerin aralarında selâmı yaygın hale getirmeleri sevginin önde gelen sebeplerinden biridir.

28. HADİS

İSTİRCÂ: ALLAH'TAN GELDİK VE O'NA DÖNECEĞİZ

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :

« مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ، فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ: اللَّهُمَّ أَجْزِنِي فِي مُصِيبَتِي، وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا...»

Hadisin Türkçesi

Ümmü Seleme radiyallahu anhâdan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken dinledim:

“Herhangi bir kul sıkıntıya düşer de “Biz Allah’tan geldik, Allah’a döneceğiz. Allah’ım, başıma gelen musibetin ecrini ver ve bana bundan daha hayırlısını lütfet” diye dua ederse, Allah Teâlâ onu uğradığı sıkıntıdan dolayı mükâfatlandırır ve ona kaybettiğinden daha hayırlısını verir.”

Açıklamalar

“Müslümanı sıkıntıya sokan her şey bir musibettir.” Ancak ölüm bütün sıkıntılardan daha ağır bir musibet olarak kabul edilegelmiştir. Herhangi bir felâket, ya da kaza anında “cana gelmesin de mala gelsin”, “can kaybının olmaması sevindirici” gibi sözlerle anlatılmak istenen gerçek budur.

Açıklamalar

Mala veya cana gelen herhangi bir musibet karşısında “İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn” diye rıza ve teslimiyet göstermeye istircâ’ denilmektedir. Her ne kadar halkımız arasında sadece ölüm haberi karşısında istircâ’ edilerek “innâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn” demek âdet olmuş ise de, bu âyetin hemen yukarısında “biz sizi, korku, açlık, mallardan, canlardan ve meyvelerden eksiltmek suretiyle elbette deneriz” buyurulduğuna göre, her türlü sıkıntı ve musibete karşı istircâ yapılabileceği yani innâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn denilebileceği, daha doğrusu denilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Cenaze sahibinin hem kendisi hem de ölen yakını için mağfîret dilemesi, tabîi olarak içine girdiği, kaybettiği kişinin geleceğine yönelik üzüntü ve onsuz kendisinin ne olacağı endişesi gibi çok ağır ruhî bir durumu, daha kötü bir şekilde sokmadan atlatıvermesi için işlerini Allah’a havale ederek o kaygıların olumsuz baskılarından kurtulmasını sağlamaktır. Daha sonra kişi, kaybettiğinin yokluğuna ve yeni hayat düzenine alışacaktır. Asıl tehlike, musibetle ilk karşılaşıldığı andadır. İşte o anı, böylesine kadere rıza çizgisinde geçirebilenler, sabretmenin mükafatını hak ederler. Efendimiz’in buyurduğu gibi zaten “Asıl sabır, felâketle karşılaşılan ilk anda gösterilen metânettir”.

O halde başa gelen bir musibeti, daha ağır musibetlere vesile kılacak ânî ve duygusal hareket ve sözlerden kaçınmak ve sünnetin öngördüğü şekilde davranarak hayırlı sonuçlara kavuşmaya bakmak gerekmektedir. Bu da Allah’ın tasarrufuna rıza göstermek ve başa gelenlere sabretmesini bilmekle mümkündür. Unutulmamalıdır ki, insan için sevinç ve üzüntü halleri fevkalâde kritik ve tehlikeli anlardır. Bu hallerden birincisini şükür, ikincisini sabır ile karşılamak yerinde bir davranış olur.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Cenâze sahiplerinin hem ölü hem de kendileri için bağışlanma dilemeleri, ondan sonraki günler için iyilikler istemeleri uygundur.
2. Müslümana sıkıntı veren her hâl ve durumda istircâ yapılabilir.
3. Musibet anlarında gösterilen sabrın ve Allah’a arz edilecek dua ve niyazın güzel neticeleri mutlaka görülür.
4. Sünnet, herkes için kurtuluş vesilesidir.

29. HADİS

KULLUĞUN ZİRVESİ

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:
 سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 «أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟»
 قَالَ: «الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا» قُلْتُ: «تُمَّ أَيُّ؟» قَالَ: «بِرِّ الْوَالِدَيْنِ»
 قُلْتُ: «تُمَّ أَيُّ؟» قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»

Hadisin Türkçesi

- Ibni Mes'ud radiyallahu anh şöyle dedi:
 Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:
 – Hangi ameller daha faziletlidir? diye sordum.
 – **“Vaktinde kılınan namaz”** buyurdu.
 – Sonra hangisi? dedim.
 – **“Ana babaya iyilik etmek”** cevabını verdi.
 – Daha sonra hangisidir? diye sordum.
 – **“Allah yolunda cihâd etmektir”** buyurdular.²⁹

Açıklamalar

Sahâbe-i kirâmdan birçokları çeşitli vesilelerle Peygamber Efendimiz'e hangi amelin, hangi iş ve davranışın daha üstün ve daha hayırlı olduğunu sormuşlardır. Efendimiz'in bu sorulara verdiği cevaplar muhtelifdir. Fakat bunların hemen tamamına yakınında namazın ve cihadın önemli bir yer tuttuğunu görürüz.

29 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1076 (Buhârî, Mevâkît 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; Müslim, İmân 137-139. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 14, Birr 2; Nesâî, Mevâkît 5)

Açıklamalar

Bu hadiste de ilk sırayı namaz almıştır. Çünkü imandan sonra en önemli amel namazdır. Namazı kılmayan ve önemsemeyen bir kimse- nin Allah'ın diğer emirlerine ve yasaklarına saygılı olması beklenilemez. Kur'an'ın namazı emreden birçok âyetinin yanında Peygamber Efendi- miz'in namaz konusundaki sayısız tavsiyesi bu gerçeği ortaya koymak- tadır. Bu hadiste dikkatimizi çeken en önemli husus, namazın vaktinde kılınmasıdır. Vakti çıktıktan sonra kılınan veya kazaya kalan namazın faziletinin ve sevabının noksanlaşacağında şüphe yoktur. Bundan dolayı sebepsiz yere namazların vaktini geciktirmek veya geçirmek, olağanüstü bir mazeret olmadıkça kazaya bırakmak câiz değildir. Namaz üzerinde titizlikle durulmasının sebebi, onun bütün amelleri ve hayırları kapsayıcı bir nitelik taşımasındandır.

Dinimiz, dünyaya gelmemize vesile olan ve bizleri bakıp büyüten, üzerimize titreyen, sevgi, şefkat ve merhametiyle bizlere kol kanat geren ana babalarımıza iyilik, saygı ve hürmeti de namazdan hemen sonraki bir mevkiye yerleştirmiştir.

Cihad ise, bu dünyada yaşamayı anlamlı kılan ve yeryüzünün Allah'ın iradesi doğrultusunda yönetimine, bütün insanların Allah'a kul olma vasfı kazanmasına veya Allah'ın hükümranlığını kabul etmesine vesile teşkil eden, dinin zirvesi olan bir ibadettir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Dinimizde ameller fazilet ve sevap açısından derecelere ayrılmıştır.
2. İmandan sonra en faziletli amel, en önemli farz, vaktinde kılınan namazdır.
3. Namazı sebepsiz yere vaktinde kılmamak büyük günahlardandır.
4. Kullar içinde saygı ve hürmete en lâyık olanlar ana babadır.
5. En üstün fadâkârlık Allah yolunda cihattır.

30. HADİS

NAFILE İBADETİN DEĞERİ

عَنْ أَبِي دَرِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 «أَفْضَلُ الصَّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ
 الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ»

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ramazandan sonra en faziletli oruç, Allah’ın ayı olan muharremde tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra en faziletli namaz da gece namazıdır.”³⁰

Açıklamalar

Ashâb-ı kirâmdan biri Peygamber Efendimiz’e ramazan orucundan sonra en faziletli orucun hangisi olduğunu sordu. Resûl-i Ekrem de bu soruya cevâben, muharrem ayında tutulan orucun pek sevap olduğunu söyledi. Muharrem ayının değerini anlatmak için de ondan “Allah’ın ayı” diye söz etti. Şüphesiz bütün aylar Allah’ın ayıdır. Ama Resûlullah Efendimiz

30 Riyâzû’s-Sâlihîn, Hadis No:1170 (Müslim, Sıyâm 202, 203. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 56; Tirmizî, Mevâkît 207; Nesâî, Kıyâmü'l-leyl 6)

Açıklamalar

bu ifadesiyle Muharrem ayı ve Âşûrâ gününün değerine ve onun iyi değerlendirilmesi gereğine işaret etmiş oldu.

Muharrem ayında çok değerli bir zaman dilimi olan âşûrâ günü bulunmaktadır. Efendimiz'in bu ifadesiyle, Âşûrâ orucuna işaret buyurmuş olacağı da hatıra gelmektedir.

...

İbadetlerin ve diğer işlerin değeri, insana verdikleri zahmetle ölçülür. Zor ve sıkıntılı ibadetler şüphesiz daha sevaptır. İnsanların çoğunun tatlı bir uykuya daldığı sırada istirahatini ve uykusunu fedâ edip Allah'ı anmak üzere yatağını terketmek kolay bir iş, az bir yiğitlik değildir.

Gece namazına değer kazandıran bir diğer husus da, bu vakitte kılınan namazın riyâ ve gösterişten tamamen uzak olması, ihlâsla ve gönül huzuruyla ibadet etmeye elverişli bulunmasıdır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Muharrem ayında tutulan oruç pek sevaptır. Değer itibariyle ramazan orucundan hemen sonra gelen bu orucu mümkün olduğu kadar fazla tutmalıdır.
2. Gece namazı, fazilet bakımından farz namazlardan hemen sonra gelir ve insanın çok sevap kazanmasına vesile olur.

31. HADİS

GECEYİ İBADETLE SÜSLEME

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
 « إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً، لَا يُؤَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى خَيْرًا مِنْ
 أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ ، وَذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ »

Hadisin Türkçesi

Câbir radiyallahu anh şöyle dedi:

Ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i:

“Geceyin öyle bir zaman vardır ki, Müslüman bir kimse o zamana rastlayıp Allah'tan dünya ve ahirete dair hayırlı bir şey dilerse, Allah ona dilediğini verir. Bu her gece böyledir”

buyururken dinledim.³¹

Açıklamalar

Allah Teâlâ kullarının, gündüz olduğu gibi geceyin de kendisini anlamalarını, el açıp dünya ve ahiretleri için dua ve niyazda bulunmalarını istemektedir. “Rabbim, beni iki cihanda bahtiyar et! Allahım, bana âfiyet ver! Mevlâm, beni işimde, okulumda başarılı kıl!” diye yalvarmalarını arzu etmektedir.

31 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1181 (Müslim, Müsâfirîn 166, 167)

Açıklamalar

Şüphesiz geceler de Allah'ındır, gündüzler de. O uygun gördüğü zamana dilediği bereketi verir. En güzel şekilde yarattığı, en güzel nimetleri ihsân ettiği, cennetini ve cemâlini kendileri için hazırladığı kullarının uzun bir geceyi derin gaffet içinde geçirmelerini uygun görmemiştir. Allah'ın her şeyin sahibi olduğunu bilmelerini ve ihtiyaçlarını O'na arzetmelerini istemiştir.

Cenâb-ı Hakk'ın öyle kulları vardır ki, kuşların yuvalarını özlediği gibi akşamı gözlerler. Gece karanlığı çökünce, Rabbinin huzurunda olmanın şuuruyla namaza dururlar; secdeye varıp yüzlerini yere sürmekten derin bir zevk duyarlar. Sayısız lutuf ve keremlerinden dolayı Rabbü'l-âlemîn'e şükür ve hamdlerini sunarlar. O'nun kelâmıyla dillerini ve gönüllerini aydınlatırlar. Zikir ve tesbih ile O'nu yâdederler. Onların bu hallerinden hoşnut olan Yüce Rabbimiz de feyiz, bereket ve rahmetiyle kendilerine büyük ihsanlarda bulunur.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Duaların kabul olunduğu vakti yakalama ümidiyle gecenin muhtelif saatlerinde el açıp Allah'a yönelmeli, yalvarıp yakarmalıdır.
2. Bu hadis gecelerin gündüzlerden daha değerli olduğunu göstermektedir. Zira duaların kabul edildiği saat sadece cuma gününde bulunduğu halde, bu değerli vakit bütün gecelerde mevcuttur.
3. Peygamber Efendimiz'in, hayatının son dönemlerinde hep gecenin son üçte birinde ibadet etmesine bakarak, duaların kabul edildiği bu mübarek vaktin seher vaktinde olduğu düşünülebilir.

32. HADİS

ORUCUN BİZİ TUTMASI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ ، فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَضْحَبْ ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ ،
 أَوْ قَاتَلَهُ ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Hiçbiriniz, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, ben oruçluyum desin”³²

Açıklamalar

Oruç, aslında tam bir imsaktır. Yani yemeden içmeden, cinsel isteklerinden nefsi tutmak demektir. Bunun yanında ağızını yalan konuşmaktan, kötü söz söylemekten, dedikodu yapmaktan alıkoymak, başkalarına sataşmaktan ve zarar vermekten diğer organlarını da çekmek bu imsak kavramının tabii bir uzantısıdır. Oruçtan beklenen sonucun alınabilmesi için bu noktalara titizlik gösterilmesi gerekmektedir.

32 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1243 (Buhârî, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 42)

Açıklamalar

Her ne kadar yalan konuşmak, gıybet etmek, başkalarına kötü söz söylemek ve sövmek orucu bozmaz ise de faziletini ve oruçtan beklenen asıl neticeyi engeller. Allah'ın emrine uyup yemesini içmesini ve cinsel ilişkilerini terkederek oruç tutan kimsenin, diline de hâkim olması hiç şüphesiz ondan beklenen bir neticedir. İmsak, bu başarıldığı zaman gerçekleşmiş olur.

Yüce Rabbimiz bize merhamet buyurarak sadece yeme, içme ve cinsel ilişkide bulunmanın orucu bozacağını bildirmiştir. Eğer bütün yasaklanmış olan hususlar orucu bozacak olsaydı, bilmeyiz ki kaç kişi oruç tutmayı başarabilirdi? Bu böyle olmakla birlikte, oruçla elde edilmek istenen asıl sonuç, diğer yasaklara karşı da bir irade gücü ve direnç kazanmaktır. Yasaklar konusunda oruçlu iken sair zamanlardan daha titiz davranmak elbette daha uygun olur. Bu sebeple böyle bir gelişme göstermeyen, yalanı dolanı terketmeyen kimsenin aç ve susuz kalmasının Allah katında kıymetinin olmadığını bildiren ikinci hadîs-i şerîf, işte bu gerçeğin ifadesidir. Böyle bir kimse belki oruç borcunu ödemiş olur ama, oruçtan beklenen kemal ve fazileti yakalayamaz.

Oruçlu, bu konularda titiz davrandığı gibi bir başkası kendisine gelip çatar, kötü söyler ya da kavga etmek isterse, ona da bulaşmamalı, gayet nazik bir şekilde "Lütfen, ben oruçluyum" diyerek onu başından savmalıdır. Bu, tam bir irade eğitimi demektir. Oruçlu, sadece orucuyla değil, tüm hareketlerine yansıyan imsak disipliniyle kendisini belli etmelidir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Oruçlu tam bir imsak disiplini içine girip dilini ve diğer organlarını haramlardan korumalıdır.
2. Yalan, gıybet, koğuculuk gibi yasaklar orucu bozmasa da orucun fazilet ve sevabına mani olur.
3. Allah katında değer ifade eden oruç, bütün yasaklardan kendisini uzak tutmayı başarabilen kimsenin tuttuğu oruçtur.

33. HADİS

İLİM YOLCUSUNUN DEĞERİ

عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ »

Hadisin Türkçesi

Muâviye radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah, hakkında hayır dilediği kimseye din hususunda büyük bir anlayış verir.”³³

Açıklamalar

Hadiste geçen iki kelime özellikle dikkat çekicidir. Bunlardan birincisi “hayır” olup, ya bütün hayırları veya birçok hayrı kapsar. Cenâb-ı Hak kulları hakkında daima hayır ister; onlar hakkında şerri ve kötülüğü ise asla murad etmez; ancak halkeder, yaratır. Kula hayır ile şerri ayırdedecek akıl ve idraki de ihsan eder. Şerri ve kötülüğü akıllı ve iradesiyle seçen kulun kendisidir.

33 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1379 (Buhârî, İlim 10, Humus 7, İ'tisâm 10; Müslim, İmâre 175, Zekât 98, 100. Ayrıca bk. Tirmizî, İlim 4; İbni Mâce, Mukaddime 17)

Açıklamalar

İkinci kelime de “fıkıh” tır. Bu kökten türemiş olan “fakîh” kelimesinin anlamı “derin anlayış sahibi” demektir. Çünkü fıkıh, bir şeyi iyice bilmek, hakkıyla bilmek, keskin anlayış ve kavrayış sahibi olmak anlamına gelmektedir. Fıkıh ilmine bu adın verilmiş sebebi de, bu ilmin böyle bir anlayış ve kavrayış gerektirmesindedir. Bu ilimde mahâret sahibi olan kimseye de fakîh denilir. Fakat ilim ehlinde bulunması gereken anlayış ve kavrayış sadece fıkıh ilmiyle sınırlı değildir. Bütün ilimlerde buna ihtiyaç hissedilir. Onun için Peygamber Efendimiz’in bu hadislerini belli bir ilim alanına hasretmek doğru olmaz.

Din ilimleri başta olmak üzere, bütün ilim ve bilgi dallarında anlayış sahibi olanlar daha başarılı ve öncü vasfı taşıyan kimseler olurlar. İnsana bu anlayışı bahşeden Allah’tır. Resûl-i Ekrem Efendimiz kendisine vahyolunan Kur’an’ı hiçbir ayırım yapmaksızın herkese tebliğ etti. Birilerine öğretip de başkalarından saklayıp gizlemedi. Herkes aynı bilgilere ve aynı tebliğe muhatap olduğu halde, onların içinden bazıları daha ileri seviyede anlayış ve kavrayış sahibi oldu ve toplumda seçkin bir mevkide bulunmaya hak kazandılar. Ashâb-ı kirâmın hepsi ilim ve anlayış açısından aynı seviyede değillerdi. Onlardan bir kısmı âyet ve hadislerin sadece görünen zâhirî mânalarını anlarken, bir kısmı da onların incelik ve derinliklerine nüfuz ederlerdi. İşte insanlara hak ve hakikati gösteren ve onları eğitip öğreten âlimler, bir toplum içinde Allah’ın kendileri hakkında hayır murad ettiği en üstün ve örnek kişilerdir. Çünkü onlar Allah’ın yeryüzündeki elçileri olan peygamberlerin Cenâb-ı Hak katından getirdikleri ilâhî gerçekleri insanlara öğretmeye devam eden “peygamber vârisleri”dir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah, kulları hakkında sadece hayrı ister ve onların bu yöndeki gayretlerine yardım eder.
2. İlim, hayrın en önemli ve en faziletlisidir.
3. İlim, bütün hayırları içinde toplar ve Cenâb-ı Hak ilim ehlinde razı olur.

34. HADİS

PEYGMBERİMİZ'E SALÂVAT GETİRMEK

عَنْ إِبْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 «أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً»

Hadisin Türkçesi

İbni Mes'ûd radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sal-lallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kiyâmet gününde insanların bana en yakın olanları, bana en çok salât ü selâm getirenleridir.”³⁴

Açıklamalar

Resûl-i Ekrem Efendimiz'e çokça salâtü selâm getirebilmek için onu çok sevmek gerekir. Zira insan sevdiğini dilinden düşürmez; onu her fırsatta anar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i anıp yâdetmenin özel bir usûlü vardır. O da, güzelim adı zikredilince, “Allahümme salli alâ Muhammed” veya “Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed” yahut “sallallahu aleyhi ve sellem” demektir.

34 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1401 (Tirmizî, Vitir 21)

Açıklamalar

Resûlullah Efendimiz'in dindeki ve Allah katındaki yerini ve önemini gerektiği şekilde kavrayamayanlar, ben Allah'ı daha çok seviyor ve her fırsatta O'nu anıyorum; ayrıca Hz. Peygamber'i anmaya ne gerek var? diye düşünebilirler. İnsanın en fazla sevip sayması gereken şüphesiz Allah Teâlâ'dır. Ona beslenecek muhabbeti ve hürmeti bir başka muhabbet ve hürmetle kıyaslamak kesinlikle mümkün değildir. Bununla beraber Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem'ine beslenecek sevgi ve saygının önemini Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle anlatmaktadır:

“Ey Resûlüm! İnsanlara de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın” [Âl-i İmrân sûresi (3), 31].

Allah katında böylesine üstün yeri olan bir Peygamber, elbette sevilmeye, sayılmaya ve her fırsatta anılmaya lâyık bir kimsedir.

Allah Resulüne salât ü selâm getirmemizi Yüce Rabbimiz istemektedir. Şu hale göre Peygamber aleyhisselâm'a salât ü selâm getirmek farzdır. Acaba ona ne kadar zamanda bir salât ü selâm getirilirse bu görev ifa edilmiş olur? Âlimler, bir Müslümanın ömründe en az bir defa salât ü selâm getirmesinin farz olduğunu kabul etmişlerdir. Bazı âlimler, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in adının her anılışında, onu anan ve güzel adını duyan herkesin salât ü selâm getirmesinin farz olduğunu belirtmişlerdir. Bazı âlimler ise, bir mecliste bir çok defa anılsa bile, ona bir defa salât ü selâm getirmenin yeterli olacağını söylemişlerdir. Adının her anılışında salât ü selâm getirmek en uygun davranıştır.

Biz de sevgili kardeşlerimize, hadisleri ve hadisle ilgili kitapları çok okumalarını, salavat getirmelerini, böylece O'nun sünnetine yönelmeyi tavsiye eder, Resûlullah Efendimiz'in sevgi ve şefaatine nâil olmalarını niyâz ederiz.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Hz. Peygamber'e âhirette en yakın, şefaatine en lâyık kimseler, ona en çok salâtü selâm getirenlerdir.
2. İnsan bu bulunmaz fırsatı kaçırmamak için ona her zaman salâtü selâm getirmeye çalışmalıdır.

35. HADİS

ALLAH'İ ANMAK: ZİKİR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا:
 قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا أَحَقَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَعَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ
 وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre ile Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anhümâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir topluluk Allah’ı zikretmek üzere bir araya gelirse melekler onların etrafını sarar; Allah’ın rahmeti onları kaplar; üzerlerine sakinet iner ve Allah Teâlâ onları yanında bulunanlara över.”³⁵

Açıklamalar

Hadisimizde Kur’an ve hadis okuyup dinleyerek, onların meâllerini, tefsir ve açıklamalarını öğrenerek, vaaz ve nasihatlere kulak vererek veya Allah’ı anıp zikrederek O’na bağlılıklarını sunan kimselere Cenâb-ı Hak’ın ikramları anlatılmaktadır. Cenâb-ı Mevlâ rahmetini esirgemeyeceğine, korktuklarına uğramayacaklarına dair onlara güvence verdiğini gördük.

35 Riyâzû’s-Sâlihîn, Hadis No:1451 (Müslim, Zikr 39, 38. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 14; Tirmizî, Da-avât 7; İbni Mâce, Mukaddime 17)

Açıklamalar

Zikreden müminlerin üzerine sekînet inmesi şu anlama gelir: Allah'ın rahmeti bu kulları kuşatır, gönüllerine derin bir huzur ve itmi'nan gelir, kalplerindeki sıkıntı gider, Allah'a olan saygıları daha da artar. Gönüllerine mânevî bir huzur hâkim olan kimseler hem dünya hem âhiret bahtiyarlığını yakalamış olurlar; şeytanın aldatmacalarına kolay kolay pabuç bırakmazlar.

Şu halde nerede olursa olsun müminler bir araya gelip kendilerine Allah'ı hatırlatan, O'nun kudretini düşündüren, O'nun lutuflarını anmaya vesile olan sohbetler yapmalı, Kur'an okumalı ve hep birlikte Cenâb-ı Mevlâ'nın rahmetini aramalıdır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Allah'ı anmak üzere bir araya gelen kimseleri melekler; rahmet ve bereketle çepeçevre kuşatır.
2. Cenâb-ı Hakk'ı ananların gönüllerine huzur gelir.
3. Allah Teâlâ kendisini ananları, meleklerinin yanında anarak onlarla övünür.

36. HADİS

PEYGAMBERİMİZ'İN DİLİNDEN DUALAR

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
 «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ، وَالْبُخْلِ،
 وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ»

Hadisin Türkçesi

Enes radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

“Allahım! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, ihtiyarlayıp ele avuca düşmekten ve cimrilikten sana sığınırım. Kabir azâbından sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden sana sığınırım.”³⁶

Açıklamalar

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in çeşitli istiâze yani Allah'a sığınma duaları vardır. Onun namazlardan sonra korkaklıktan, cimrilikten, erzel-i ömürden, dünya ve kabir fitnelerinden Allah'a sığındığını, namazda tahiyâtı bitirdikten sonra, cehennem ve kabir azaplarından, hayat, ölüm ve kör deccâlin fitnesinden sığınılmasını tavsiye buyurduğunu, ayrıca tembellikten, insanı perişan eden yaşlılıktan ve yine cehennem ve kabir azaplarından Cenâb-ı Hakk'a sığındığını biliyoruz.

Âcizlik; özellikle bu hadiste, hayır ve iyilik yapamamak, yerine getirmek zorunda olduğu dinî ve dünyevî görevleri ifâ edememek anlamında kullanılmıştır. Namaz, oruç, zekât gibi Allah'a karşı görevlerini daha sonraki zamanlarda yapacağını ileri sürerek onları hep ihmal eden nice gençler görülmektedir. Bu yanlış tutumu, ihmalden çok âcizlik kelimesi daha iyi ifade etmektedir.

Tembellik, gücü kuvveti yerinde olduğu halde nefsinin telkinine boyun eğerek hayır ve iyilik yapmamak, Allah'a gerektiği şekilde kulluk etmemektir.

Korkaklık ve gevşekliği yüzünden nefse ve şeytana karşı koyamama hali ve dolayısıyla bir kısım ilâhî emirleri yapamama durumudur. Allah, kendi yolunda cihadı emreder, fakat korkak adam bunu yapamaz. Allah, zâlim karşısında doğruyu savunmayı emreder, ama korkak bu emri yerine getiremez.

İhtiyarlık, insanın akli melekelerini bir ölçüde yitirmesi sebebiyle iyice ço-

Açıklamalar

cuklaşması, bildiklerini unutmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerde bu hale erzel-i ömür denmektedir. İnsanın şuuru yerinde olarak yaşanması o kadar mahzurlu değildir. Buradaki ihtiyarlıktan maksat, insanın başkalarının eline avucuna bakması, onların yardımına muhtaç olması, bunaması, anlayışsız ve çekilmez bir hale gelmesidir.

Cimrilik, maddî durumu müsait olduğu halde elindeki imkânları Allah'ın istediği yerlere sarf edememektir. Kur'ân-ı Kerîm'de, insanın harcaması gerektiği halde harcamadığı şeylerin kıyamet gününde boynuna dolanacağı belirtilmektedir [Âl-i İmrân sûresi (3), 180].

Kabir azâbının bir adı da kabir fitnesidir. İnsanın o daracık, karanlık ve ürperti veren yerde karşılaşması söz konusu olan bu işkenceden kurtulması ve kabrini Peygamber Efendimiz'in buyurduğu gibi cennet bahçelerinden bir bahçe haline getirmesi mümkündür.

Hayat fitnesi, insanın yaşadığı sürece veya hayatının bir safhasında bizzat veya aile fertlerinden biri sebebiyle sıkıntı çekmesidir. Şüphesiz bunlar birer imtihan vesilesidir. Hayat fitnesi ise bunlara tahammül etmemek, hâşâ Cenâb-ı Hakk'a isyana yeltenmektir. Hayat denen emaneti Allah Teâlâ'nın istediği şekilde kullanmamak, ömrü günah bataklığında boşu boşuna tüketmek de bir hayat fitnesidir.

Ölüm fitnesi, insanın henüz hayata gözlerini yummadan önce şeytanın onu imanından etmek için kurduğu tuzağa kapılmasıdır. Münker ve nekir meleklerinin kabirdeki imtihanı da ölüm fitnesi olarak kabul edilmiştir. Bu imtihanları Allah'ın yardımıyla atlatanlar düzlüğe çıkacaklardır. Kaybedenler ise kabir azâbıyla başlayan kötü bir sonla karşılaşacaklardır.

Borç altında ezilmek, insanın ağır bir borç altına girip de borcunu ödeyecek maddî imkâna sahip olmamasıdır. Ağır borç yükünden de Allah'a sığınmak gerekir.

Zâlimlerin başa geçmesi ise kötü idarecilerin halkı ezmesi, onlara zulmetmesi demektir. Halkın ezilip zulmedilmekten Allah'a sığındığı kadar, idareciliğe soyunan kimseler de zâlim bir yönetici olmaktan kaçınmalı ve bu hale düşmekten Allah'a sığınmalıdır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Hadîs-i şerîfte sayılan hallerin hepsi insanın mânevî dünyasını yıkan birer kötülüktür.
2. Bu kötülüklerden Allah'a sığınmalıdır.

37. HADİS

BEDDUA ETMENİN YASAKLANMASI

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 « لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ ،
 لَا تَوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءً ، فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ »

Hadisin Türkçesi

Câbir radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kendinize beddua etmeyiniz; çocuklarınıza beddua etmeyiniz; mallarınıza da beddua etmeyiniz. Dileklerin kabul edildiği zamana denk gelir de Allah bedduanızı kabul ediverir.”³⁷

Açıklamalar

Bazı insanların yaygın olarak kullandığı “Allah canımı alsın”, “Allah belâımı versin” şeklinde bedduaları vardır. Bu kimseler yakınlarına “Gözün kör olsun!” diye bağırmaktan çekinmezler. Böyle beddualar, Efendimiz'in işaret buyurduğu gibi tehlikeli sözlerdir. İnsan gerek şahsının gerek çocuklarının veya yakınlarının başına gelebilecek felâketlerden derin üzüntü

Açıklamalar

duyar. Hele bu felâketler kendi temennisinden sonra meydana gelmişse, söylediğine bin pişman olur. Fakat pişmanlık başa gelen sıkıntıyı ortadan kaldırmaz. Onun için herkes öfkesine hâkim olmayı bilmelidir.

Buvât Gazvesi'nde idi. Devesini çöktürüp ona bindikten sonra hayvanın yürümeyip durakladığını gören bir zât:

- Allah sana lânet etsin, dedi.

Bu lafı duyan Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem:

- Kim o devesine lânet eden? diye sordu. Adam:

- Ben, yâ Resûlallah! diye cevap verince:

- İn o deveden! Lânetlenmiş bir hayvanla bize refakat etme! buyurdu.

Sonra da ashabı-ı kirama kendilerine, çocuklarına, mallarına, hizmetçilerine “Allah lânet etsin” veya “Allah canını alsın!” diye beddua etmemelerini tavsiye buyurdu.

Peygamber Efendimiz, olur olmaz şeye lânet edilmesini son derece sakıncalı bulmasına rağmen, yabancı filimlerin de tesiriyle “lânet etsin!” sözü halkımız arasında çok yayılmıştır. Allah'ın Resûlü lânet edilen bir eşyanın kullanılmasını, lânetlenen bir hayvana binilmesini yasaklamış, “lânet etsin!” sözünün, duaların kabul edildiği zamana denk gelerek gerçekleşebileceğini, üstelik lânetlenmiş varlıkların insana zarar vereceğini belirtmiştir.

Cenazenin ardından bağıra çağıra ağlayan kimselere Allah'ın Resûlü şöyle buyurmuştur:

“Kendinize hayırdan başka bir şeyle dua etmeyiniz. Çünkü melekler dualarınıza âmin derler”.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. İnsan kendine, yakınlarına, hatta başkalarına veya hayvanlara ve diğer varlıklara beddua etmemelidir.
2. Böylesi mânasız temenniler, duaların kabul edildiği zamana denk düşerek gerçekleşebilir.
3. Müslümanlar ağızlarını güzel sözlere ve hayır dualara alıştırmalı, sakıncalı sözleri kesinlikle kullanmamalıdır.

38. HADİS

MÜSLÜMANIN DERDİ BİZİM DERDİMİZDİR

عَنْ وَائِلَةَ بْنِ الْأَسَدِ بْنِ أَبِي سَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
« لَا تُظْهِرِ الشَّمَاتَةَ لِأَخِيكَ فَيَرْحَمَهُ اللَّهُ وَيَبْتَئِكَ »

Hadisin Türkçesi

Vâsile İbni'l-Eskâ radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
“Kardeşinin uğradığı felâketi sevinçle karşılama! Allah onu rahmetiyle o felâketten kurtarır da seni derde uğratar.”³⁸

Açıklamalar

Düşmanın uğradığı felâkete sevinmeye şemâtet denir. Kişinin içinde duyduğu sevinci dışa vurması ise, şemâtetin izhârıdır. İnsan tabii olarak, kendisine düşmanlık eden veya kendisinin düşmanlık ettiği bir kimsenin herhangi bir sıkıntıya düşmesine içinden sevinebilir. Esasen böylesi bir se-

Açıklamalar

vinç duymamak gerekir. Bunu olgun kişiler başarabilirler. Burada yasaklanan ise, sevinç gösterisinde bulunmak, yani şamata yapmaktır.

Tasada ve kıvançta gerçekten ortak olmaları gereken Müslümanların, kardeşlerinden birinin uğradığı musibetten dolayı sevinmeleri anlaşılabilir bir tutum değildir. Atalarımızın “Gülme komşuna gelir başına!” sözü, sanki hadisimizin bu son cümlesinden alınmış gibidir.

Bir Müslümanın uğradığı felâkete sevinerek âdeta bayram etmek, herhalde daha büyük bir felâkettir. Onun için böylesi bir acıklı duruma kimse düşmemeli, sevincini hiç değilse içinde saklamalıdır. Bir başka ifade ile ağlayamayanların bari gülmekten utanmaları gerekir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Müslümanlar kardeşlerdir. Bunun için tasa ve kıvançları da ortaktır.
2. Müslüman Müslümanın uğradığı felâketi sevinç gösterisiyle karşılamamalıdır.
3. Atalarımızın “Gülme komşuna gelir başına” sözü unutulmamalıdır.
4. Allah dilerse felâkete uğramış Müslümanı kurtarır, ona sevinen Müslümanı felâkete uğratar.

39. HADİS

MÜSLÜMAN MÜSLÜMANA ZARAR VEREMEZ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 « مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ ، فَلَيْسَ مِنَّا ، وَمَنْ عَشَقْنَا ، فَلَيْسَ مِنَّا »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bize silah çeken bizden değildir. Bize hile yapıp aldatan da bizden değildir.”³⁹

Açıklamalar

Her ne suretle olursa olsun hile yapmak ve insanları aldatmak kesinlikle yasaklanmıştır.

Efendimiz'in “Bize silah çeken bizden değildir” yani bizim yolumuz, tavrimiz ve inancımız üzere değildir buyurduktan sonra aynı üslub ile “Bizi aldatan da bizden değildir” buyurmuş olması son derece dikkat çekicidir.

39 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1583 (Müslim, İmân 164, Fiten 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyü 50; Tirmizî, Büyü 72; İbni Mâce, Ticârât 36)

Açıklamalar

Müslümana silah çeken neticede onun canına kasdediyor ise, hile ve hud'a ile bir Müslümanı aldatan da Müslümanın malına kasdediyor demektir. Binaenaleyh bu iki fiil ancak Müslüman olmayanların yapabileceği bir davranıştır. Çünkü Müslümanın canı da malı da bir başka Müslümana haramdır.

Ayıbı gizleyip göstermemek ve söylememek demek olan hilekârlığın bir şekli hadisin ikinci cümlesinde dikkatlerimize sunulmuştur. Toptan veya halkımızın ifadesiyle kabala yani göz kararı satılan, tartılmayan mallarda daha çok tesâdüf edilen bir hile ile bizzat Hz. Peygamber karşılaşmış bulunmaktadır.

Çuval veya ölçek işi buğday satan bir zahireciye satın almak veya teftiş için uğramış olan Resûl-i Ekrem Efendimiz, mübârek elini şöyle bir buğdayın içine daldırıyor. Bir de ne görsün, buğdayın iç kısmı ıslak. Bunun üzerine, satıcıyı sorguluyor ve aldığı “yağmur ıslatmıştı” cevabı karşısında da “İnsanların görüp aldanmaması için o ıslak kısmı ekinin üstüne çıkarıyordun ya!” diye yapılması gerekeni hatırlatıyor. Daha sonra işin kuralını, “Kim bizi aldatırsa, bizden değildir” buyurmak suretiyle ortaya koyuyor.

Malın kötüsünü altına veya tezgâhın arka kısmına koymak, süte su katmak, yüksek kaliteli mala düşük kalitelisini karıştırmak, para veya kıymetli kâğıtların sahtesini yapmak ve müşteriyi aldatacak her türlü sahtecilik, “Bizi aldatan bizden değildir” hadis-i şerîfinin tehdidine muhataptır. Şimdilerde milletler arası sahtekârlıklar, büyük ihâle yolsuzlukları göz önüne getirilirse, Efendimiz'in konuya gösterdiği hassâsiyet ve getirdiği ağır tehdidin ne kadar yerinde ve haklı olduğu kolaylıkla anlaşılır.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Müslümanı hile yaparak aldatmak, Müslümanın yapacağı bir iş değildir.
2. Müslümana silah çekmekle onu aldatmak arasında herhangi bir fark yoktur.
3. Devlet yetkilileri zaman zaman çarşı pazarı denetlemeli ve denetletmelidir.

40. HADİS

DAVETE İCABET

عَنْ ابْنِ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ، فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ، فَأَجِيبُوهُ، وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ بِهِ، فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ»

Hadisin Türkçesi

İbni Ömer radiyallahu anhümâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’a sığınan kimseyi koruyup himaye ediniz. Allah için isteyene veriniz. Sizi dâvet edenin dâvetine uyunuz. Size iyilik yapana siz de iyilik yapınız. Şayet verecek bir şey bulamazsanız karşılık vermek istediğinizi göstermek üzere kendisine dua ediniz.”⁴⁰

Açıklamalar

Peygamber Efendimiz'in bu hadis-i şeriflerinde önemli insani prensiplere yer verilmiştir. Bir kimse, karşısındaki muhataptan veya bir başkasından gelebilecek şerlere, kötülöklere karşı Allah'a sığınır ve bu yönde kendisine yardım edilmesini isterse, o kişiye yardım etmek, onu müdafaa edip savunmak ve dâvetine icabet etmek gerekir. Böyle bir kimseye yardım etmemek, onu savunmasız bırakmak insanlık anlayışı ve Müslümanlıkla bağdaşmaz. Çünkü bu durumdaki bir insan sahipsiz, düşkün ve çaresizdir. Böylelerine sahip çıkmak ve onu himaye etmek dinî bir görevdir.

Allah'ın adını anarak ve rızasına nâil olmamız temennisinde bulunarak bizden din veya dünya ile ilgili, küçük veya büyük, az veya çok bir şey isteyen kimse, başkaca çaresi kalmaması yüzünden isteğine Allah'ı vesile ve vasita kılmış bir insan olarak kabul edilir. Böyle bir kimseye de yardım edilmesi ve ihtiyacının giderilmesi gerekir. Bu şekilde hareket eden bir insan sahtekârlık yapıyor veya gerçek olmayan bir beyanda bulunuyorsa,

39 Riyâzû's-Sâlihîn, Hadis No:1583 (Müslim, İmân 164, Fiten 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyü 50; Tirmizî, Büyü 72; İbni Mâce, Ticârât 36)

Açıklamalar

bunun günahı ve vebali ona aittir. Yalan söylediğini biliyorsak yardımcı olmayız.

Yapılan dâvetlere icabet etmek dinimizin önemli prensiplerinden biridir. Bu dâvetlerden bazılarını katılmak farz, bazıları sünnet ya da müstehtaptır. Dini açıdan mahzurlu olan ve câiz olmayan dâvetlere katılmak ise haram ve gûnahtır.

Dinimizin önemli prensiplerinden biri, iyiliğe iyilikle, hatta daha fazlasıyla karşılık vermektir. Bu davranış aynı zamanda insanlığın gereğidir. Buna karşılık, kötülüğe kötülükle karşılık verilmesi asla tasvip edilmemiş, esas iyiliğin; kötülüğe karşı da iyilikle mukabele edilmesi olduğu İslâm'ın bağlılarına önerdiği bir düstur olmuştur. Kur'an'ın mesajı nettir: "Allah'ın sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara iyilik et" [Kasas suresi (28), 77]. "İyi ve güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır" [Yûnus suresi (10), 26]. Yapılan bir iyiliğe misliyle mukabelede bulunma, verilen bir şeye karşılık aynını veya daha çoğunu verme imkânı olamayabilir. O takdirde iyilik yapana dua etmek ve "Allah sana bu yaptığın iyiliğin mükâfatını versin, seni rızasına nâil eylesin" demek de bir iyilik ve karşılıktır. Hiçbir şey yapamayan kimse samimiyetle bu şekilde dua ederse, görevini yerine getirmiş olur. Çünkü dua en çok muhtaç olduğumuz şeylerden biri ve ibadetin özüdür.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Bir kötülük ve şerden kendisinin Allah için korunmasını isteyen kimseyi korumak dînî ve insânî bir görevdir.
2. Allah'ın adını anarak ve rızâsını dileyerek bir şey isteyeneye yardımcı olmak gerekir.
3. Esasen dinimizde Allah'ın adı anılarak dünyalık bir şey istemek hoş karşılanmaz. Ancak isteyenin çaresiz kaldığına hükmedilerek isteği reddolunmaz.
4. Meşrû dâvetlere icabet etmek gerekir.
5. İyiliğe iyilikle, hatta daha fazlasıyla mukabele etmek dinimizin önemli prensiplerinden biridir. Kötülüğe ise kötülükle karşılık verilmez.
6. İyilik yapana iyilikle karşılık verme imkânı yoksa ona dua etmek de bir karşılıktır. Çünkü dua insanın en çok muhtaç olduğu şeylerden biridir.

Millî Eğitim Bakanlığı
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

MEB Beşevler Kampüsü F Blok Yenimahalle/ ANKARA

Telefon: 0 (312) 413 35 35

Belgegeçer: 0 (312) 223 85 76

Web: <http://dogm.meb.gov.tr/>

e-posta: dogm@meb.gov.tr